

- VOORMALIG STADHUIS - GENERAL SPOORLAAN 2 TERESWIJK

bouwhistorische opname

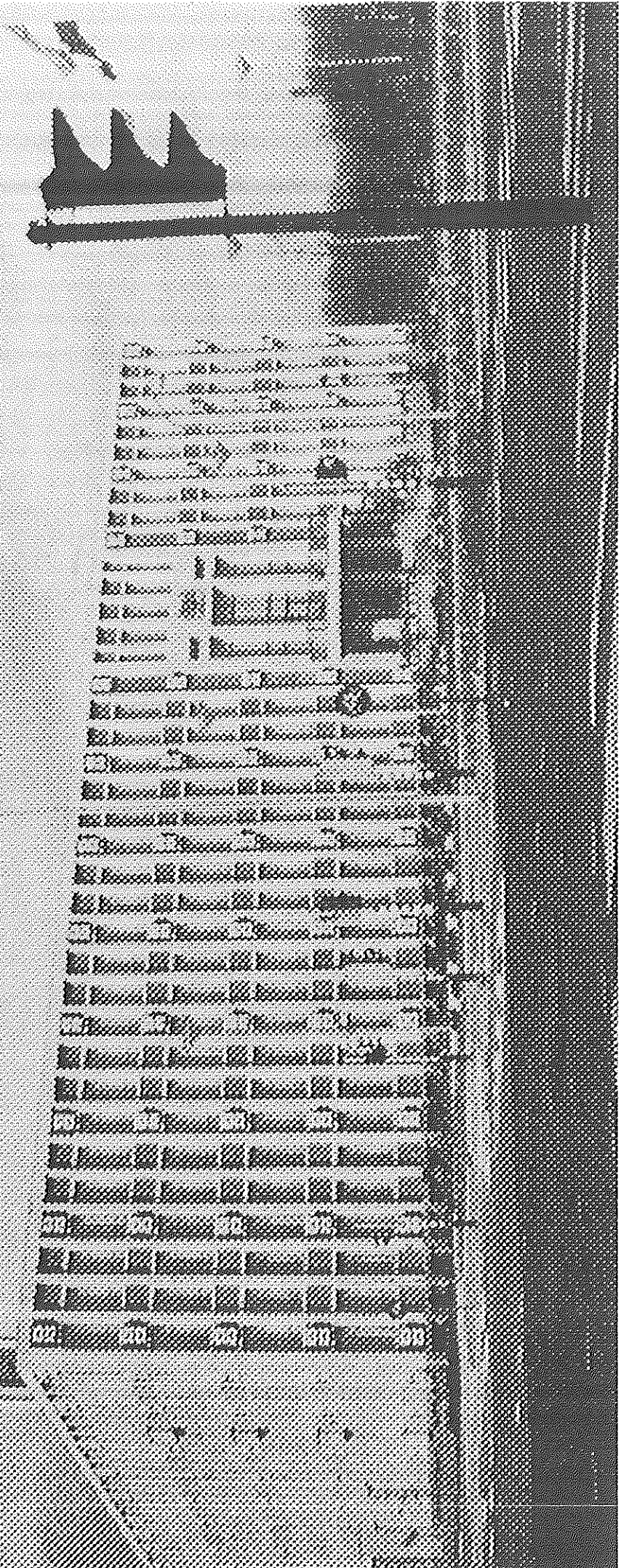
BNB

Bond van Nederlandse
Bouwhistorici

p.c. meijers | bnb | bouwhistorie | restauratie

Bouwhistorische opname - voormalig stadhuis -

Generaal Spoorlaan 2 te Rijswijk

Inhoudsopgave

1.0	Inleiding	pagina	4
2.0	Bouwgeschiedenis	pagina	5
3.0	Beschrijving	pagina	16
3.1	Stedenbouwkundige situatie	-	17
3.2	Bouwmassa	-	18
3.3	Exterieur	-	18
3.3.1	Gevels	-	18
3.4	Interieur	-	42
3.4.1	Structuur	-	43
3.4.2	Constructies	-	43
3.4.3	Indeling	-	45
4.0	Monumentenwaardering en Advies	pagina	76
5.0	Monumentenwaarderingstekeningen	Pagina	79
6.0	Korte begrippenlijst	pagina	85
7.0	Colofon & noten	pagina	86

Afbeelding voorblad: Generaal Spoorlaan 2, anno 2015
Afbeelding pagina 2: Voormalig stadhuis, anno 1967
(Afbeelding: B&B)

1.0 Inleiding

Deze rapportage over het voormalig stadhuis, Generaal Spoorlaan 2 te Rijswijk, is opgesteld in opdracht van de gemeente Rijswijk. Ten behoeve van een mogelijke herbestemming van het gebouw is een bouwhistorische opname uitgevoerd. Doel van het onderzoek is het vastleggen van de huidige situatie en informatie te geven over de cultuurhistorische waarden van het pand.

Deze rapportage omvat een historisch overzicht met betrekking tot de bouw van het voormalig stadhuis, een chronologisch overzicht van belangrijke bouwfasen en een beschrijving van het huidige exterieur en -interieur. Bij de beschrijving ligt de nadruk op de monumentale structuren en elementen van het gebouw. Aansluitend op bovenstaande wordt een monumentenwaardering en -advies gegeven.

Met betrekking tot de terminologie worden in de rapportage de woorden stadhuis, raadhuis en gemeentehuis toegepast. Voor Rijswijk is de term stadhuis gebruikelijk terwijl in publicaties en beschrijvingen veelal de algemene term raadhuis wordt gebruikt. Bij het kader over naoorlogse raadhuiscbouw komt ook de omvattende term gemeentehuis voor.

Luchtfoto: Generaal Spoorlaan 2 te Rijswijk, anno 2015 (vogelvlucht)
(Afbecding: Bing Maps)

2.0 Bouwgeschiedenis

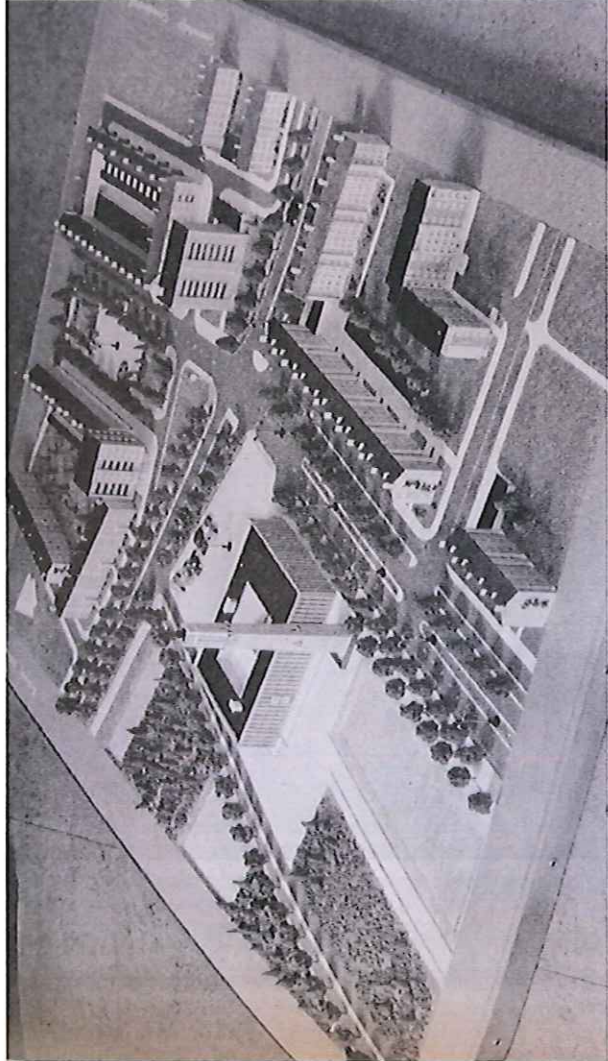
Dit overzicht is een samenvatting en interpretatie van de historische informatie betreffend het voormalige stadhuis van Rijswijk.

Samenvatting belangrijkste bouwfases:

Bouwfase I	1953	Stedelijke ontwikkeling
Bouwfase II	1953-1967	Ontwerp en bouw stadhuis
Bouwfase III	1967-2003	Herinrichting
Bouwfase IV	1992-1994	Renovatie gevels
Bouwfase V	2003	Leegstand

Bouwfase 1 1953 Stedelijke ontwikkeling

Rijswijk heeft zich na de Tweede Wereldoorlog in hoog tempo ontwikkeld van een dorp met veel groen en buitenplaatsen tot een stedelijke gemeente met alle bijbehorende voorzieningen. Deze ontwikkeling kwam op gang als reactie op de toenmalige woningnood in het naastgelegen Den Haag. Om annexatie als stadsuitbreiding door Den Haag te voorkomen, begon Rijswijk grootschalige woningbouwprojecten. Het inwonersaantal groeide van 23.000 naar het dubbele in de jaren zeventig.⁽¹⁾ Door het groeiend aantal inwoners en de mogelijkheid voor bewoners van Den Haag om in aanmerking te komen voor de nieuwe woningen, wist Rijswijk een zelfstandige gemeente te blijven. Onder aanvoering van het burgemeester Bogaardt (ambtperiode 1952-1973) kwamen er naast het grote aantal woningen, industrieterreinen, winkelcentra en sportcomplexen.

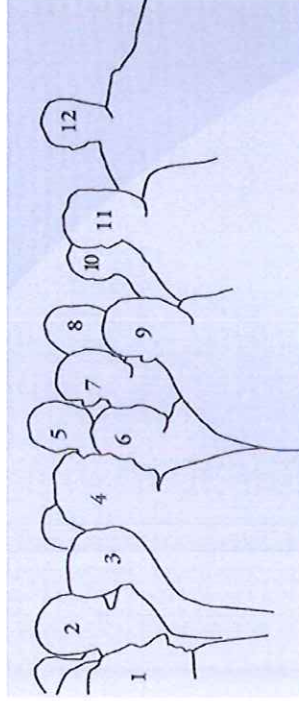

Maquette stedelijke ontwikkeling Rijswijk anno
(Afbeelding: Bouw 1959)

Bij dergelijke ontwikkelingen hoorde ook een nieuw stadhuis. Met het groeiend aantal inwoners ontstond de noodzaak voor een grotere gemeentelijke organisatie en een nieuw gemeentehuis. Naast de geografische ontwikkeling van Rijswijk veranderde namelijk ook de wijze waarop gemeentebesturen en ambtelijke organisaties in Nederland gingen functioneren. Door uitbreiding van het aantal taken en bevoegdheden van gemeenten direct na de Tweede Wereldoorlog, ontstond er vooral tijdens de Wederopbouwperiode vraag naar meer capaciteit en daarmee grotere raad- of gemeentehuizen.

Los van de noodzakelijke groei ten behoeve van meer ambtelijke capaciteit, droeg de wijze waarop de stedelijke ontwikkelingen van Rijswijk tot stand kwamen, bij aan de realisatie van het stadhuis. Bij het streven naar behoud van zelfstandigheid door groei, behoorde het nieuwe stadhuis de uitstraling te hebben van een zelfstandige gemeente of beter een zelfstandige 'stad'. Dit uitgangspunt zal van invloed zijn geweest bij het ontwerp. In 1953 werd besloten een nieuw raadhuis te bouwen. Architect werd Ir. J.C. van Buijtenen uit Eindhoven.

Wat eveneens een factor is geweest bij de totstandkoming van het stadhuis is de aanwezigheid van burgemeester Bogaardt. Archibald Theodoor Bogaardt was afkomstig uit het voormalig Nederlands Indië en kwam in 1950 naar Nederland. Op 17 oktober 1952 werd hij geïnstalleerd als burgemeester. De ambitieuze Bogaardt had goede contacten met voormalig gemeentesecretaris van Rijswijk en later minister Binnenlandse zaken Henk Beernink. Het ministerie was van belang voor het verkrijgen van bouwcontingenten, voor de uitvoering was de vriendschap met de ontwikkelaar Reinder Zwolsman (EMS) en Pietro Ursone van de Hollandse Beton Groep belangrijk. In samenwerking met deze personen wist de burgemeester landbouwgrond aan te kopen en te verkopen als bouwgrond om de gewenste woningbouw te realiseren. Hij kreeg de bijnaam 'Bouwburgemeester' vanwege de aansprekende resultaten met betrekking tot de woning- en utiliteitsbouw in Rijswijk. Bogaardt was direct betrokken bij de bouw van het stadhuis. Op zijn aandringen werd de ontworpen crèmekleurige baksteen voor de gevels vervangen door natuursteen.⁽²⁾

Burgemeester Bogaardt presenteert op 23 juli 1954 het bestemmingsplan

Te Werve - West aan alle collega-bestuurders uit de buurt.

1. mr. J. van Aartsen, wethouder Den Haag
2. H. Beernink, gemeentesecretaris Rijswijk
3. J. van Zwijndregt, wethouder Den Haag
4. C.H.P.W. aan de Oever, wethouder Den Haag
5. Onbekend
6. Th. M. Dresmé, wethouder Den Haag
7. mr. W. Verheul, wethouder Rijswijk
8. M. Brederode, wethouder Rijswijk
9. L.J.M. Feber, wethouder Den Haag
10. mr. A.A. v.d. Wille, wethouder Rijswijk
11. Burgemeester Bogaardt
12. dr. J.W. Nootenboom, burgemeester Voorburg

(Afbeelding: publicatie 'In amper 25 jaar', Historische Vereniging Rijswijk 1984 - 2009)

Algemene naoorlogse ontwikkelingen van raadhuisen in Nederland

Deze beknopte notitie is gebaseerd op een categoriaal onderzoek naar raadhuisen tijdens de wederopbouwperiode 1940-1965, aangevuld met voor het stadhuis van Rijswijk relevante informatie afkomstig uit overige bronnen.⁽³⁾

Voor nieuwe raadhuisen bestonden er na de Tweede Wereldoorlog geen vastgestelde voorwaarden waaraan voldaan moest worden. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) bracht in 1961 een 'Leidraad inzake Raadhuisbouw' uit. In de leidraad stonden slechts richtlijnen, geen bouwvoorwaarden. Een nieuw raadhuis behoorde volgens de leidraad minimaal te beschikken over een raadzaal, een trouwgelegenheid, een burgemeesterkamer, een kluis, een archiefruimte, een secretariskamer, een secretarie en vergaderruimte. Hoe dit werd ingevuld was voor elke gemeente vrij.

Traditioneel werd een raadhuis centraal in een gemeente gesitueerd. Door de functie en de veelal monumentale uitstraling vormde een raadhuis een zwaartepunt op de betreffende locatie. Bij de grote stadsuitbreidingen in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw kon een nieuw raadhuis een impuls geven aan de kwaliteit en uitstraling van de omliggende bebouwing. Sommige raadhuisen werden bewust als 'landmark' gebruikt voor nieuwe stadsuitbreidingen. Nieuwe raadhuisen werden bij voorkeur in een ruime omgeving gelokaliseerd met voldoende parkeermogelijkheden.

De traditionele representatieve raadhuisbouw van vóór de Tweede Wereldoorlog voldeed na de oorlog niet meer volledig aan het beeld dat lokale overheden wilden uitdragen. Openheid en toegankelijkheid werden voor gemeentebesturen belangrijk gevonden, zowel in bestuurlijke zin als in architectonisch opzicht. Raadhuisen moesten een huis van de bevolking worden, een centrale ontmoetingsplek met zicht op de activiteiten die in het gebouw plaatsvonden.

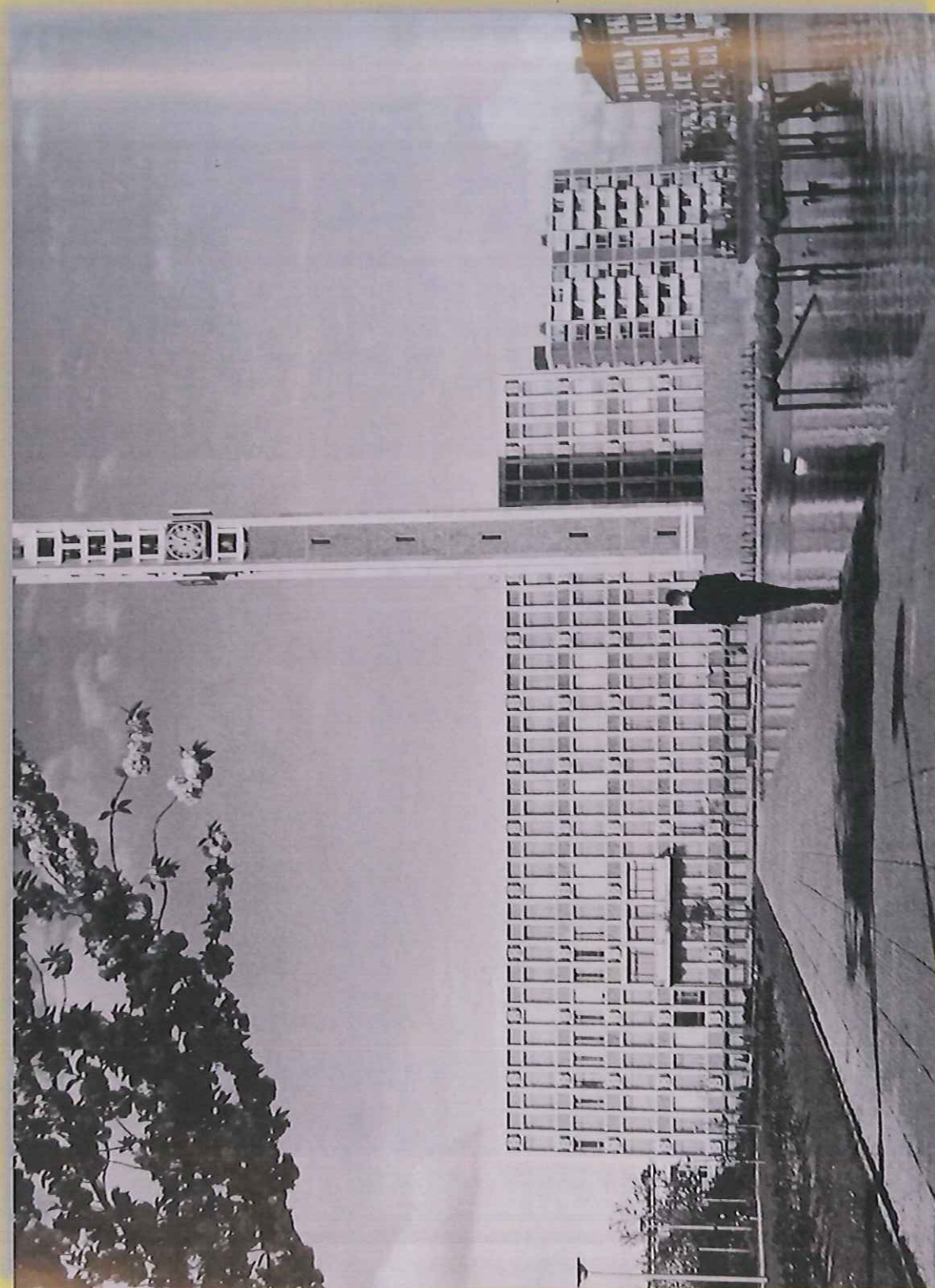
Tot aan het begin van de jaren vijftig werden de meeste opdrachten voor raadhuisen toegekend aan traditionalistisch werkende architecten, met name bij lokale overheden in kleine gemeenten. In die periode was er een ontwikkeling zichtbaar naar een nieuwe manier van bouwen, waarbij traditionele vormen met moderne materialen werden uitgevoerd of juist andersom. Architect W. Van Tijen duidde deze ontwikkeling aan als 'shake hands' architectuur, de toenadering van behoudende en vooruitstrevende architecten. Eind jaren vijftig waren het vooral de vooruitstrevende architecten die opdrachten kregen voor raadhuisen. De moderne ontwerpen kenmerkten zich door strakke, vaak sobere gevelwanden en de toepassing van vliesgevels. Representatieve elementen als torens, buitentrappen en dergelijke bleven veelal achterwege. Uiteindelijk werd de traditionele vormtaal losgelaten

en werd het raadhuis in navolging van andere gebouwtypen modernistisch van architectuur. Typerend voor het eind van de jaren vijftig en begin jaren zestig waren de carré-vormige raadhuisen met een centrale hal of binnenhof.

Een verschijnsel dat in de jaren vijftig en zestig opkwam was de flexibele gebouwindeling waarbij verschillende ruimte konden worden samengevoegd of juist opgedeeld. Vanwege de groei en wijzigingen van de ambtelijke taken, werd maximaal gebruik gemaakt van de mogelijkheden van herindeling. In alle gevallen behield de burgemeester echter een aparte kamer. Andere vaststaande gegevens waren de secretarie die zich altijd op de begane grond bevond en de raadzaal die over het algemeen op de verdieping werd gerealiseerd. Om aan de gewenste laagdrempeligheid te voldoen kregen raadhuisen meerdere ingangen. De structuur van de gebouwen werd door deze extra toegangen soms onoverzichtelijk.

Al voor de Tweede Wereldoorlog ontstond er een scheiding tussen het representatieve en administratieve deel van een raadhuis. Deze scheiding werd na de oorlog verder vergroot ondanks bezwaren van onder andere van H.T. Zwiers, die aangaf dat 'een raadhuis niet een 'gewoon' *batruwerk* was maar een *waardige zetel van het gemeentebestuur; dat men als één geheel kon zien en begripen*'. De verdergaande scheiding leidde vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw tot de ontwikkeling van het fenomeen 'stadskantoren'. Voor representatieve taken werd meestal een aansprekende locatie behouden maar de administratieve taken werden meer en meer in 'gewone' kantoorpanden uitgevoerd zonder representativiteit. Bij raadhuisen waarbij de verschillende functies binnen één gebouw ondergebracht werden, vervielen veelal de open binnenruimten en ontstonden er aaneengeschakelde bouwdelen.

In de jaren vijftig en begin jaren zestig beleefde de monumentale 'kunst' een grote bloeitijd. Veel kunstenaars zagen de toepassing van monumentale kunst in openbare gebouwen als het geëigende middel om kunst dicht bij de bevolking te brengen. Dit werd gestimuleerd door de 'percentageregeling' van de overheid waarbij een deel van de bouwsom besteed moest worden aan kunst. In de naoorlogse periode waren bepaalde kunstvormen zeer populair met gebruik van nieuwe materialen op wanden zoals betonrelief, mozaïek of sgraffito.

Stadhuis Generaal Spoorlaan 2, anno 1967
(Afbeelding: BAB)

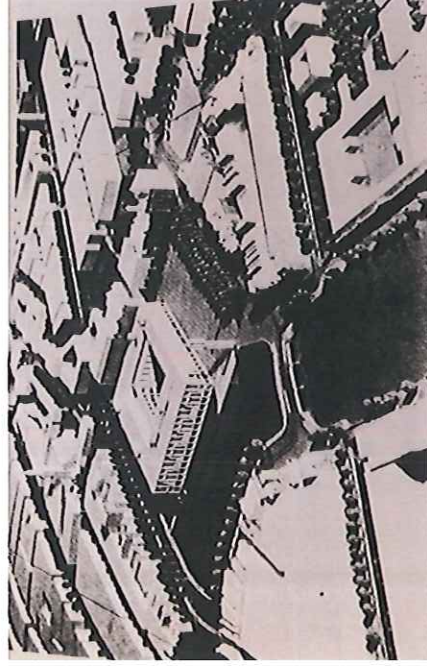
Architect

Zoals eerder vermeld werd in 1953 besloten een nieuw raadhuis te bouwen en werd Ir. J.C. van Buijtenen uit Eindhoven de architect.⁽⁴⁾ Van Buijtenen werkte voor dit project samen met de Rijswijkse architect B. Hoogstraten en met Professor ir. J.F. Berghoef. Van Buijtenen was verantwoordelijk voor de esthetische kant van het ontwerp en Hoogstraten voor de bouwtechnische aspecten tijdens de ontwerpfase. Berghoef was adviseur en coördinator. Als interieurarchitect was ir. Jan Piets uit Den Haag bij het bouwplan betrokken.⁽⁵⁾

Van Buijtenen bouwde veel kerken en veelal in traditionele bouwstijl. Bij zijn latere bouwwerken begon Van Buijtenen moderne bouwmaterialen als zichtwerk toe te passen. Het raadhuis van Rijswijk wijkt af van zijn overige oeuvre, zowel in materiaal als toepassing van een losse ranke toren.

Hoogstraten kwam uit Deventer maar wordt als Rijswijkse architect genoemd. Zijn oeuvre is nog niet uitgewerkt, eventueel andere gerealiseerde projecten in Rijswijk zijn onbekend. Hoogstraten overleed tijdens de bouwvoorbereidingen in 1956.⁽⁶⁾

Berghoef won in 1936 samen met ir. J.J.M. Vegter een raadhuisprijsvraag voor Amsterdam. Het bouwplan kwam door de Tweede Wereldoorlog echter niet tot uitvoering. Na de oorlog werd een nieuw ontwerp gevraagd voor een andere locatie; het Waterlooplein. Opvallend zijn de overeenkomsten tussen het tweede ontwerp van Berghoef en het ontwerp van Van Buijtenen voor Rijswijk. Op een afbeelding van het Amsterdamse model zijn de carré-vormige opzet en de vrijstaande campanile of klokkentoren zichtbaar.⁽⁷⁾

*Ontwerp Berghoef voor stadhuis Amsterdam
(Afbeclding: Stadhuisen in Nederland, p. 53)*

Ontwerp

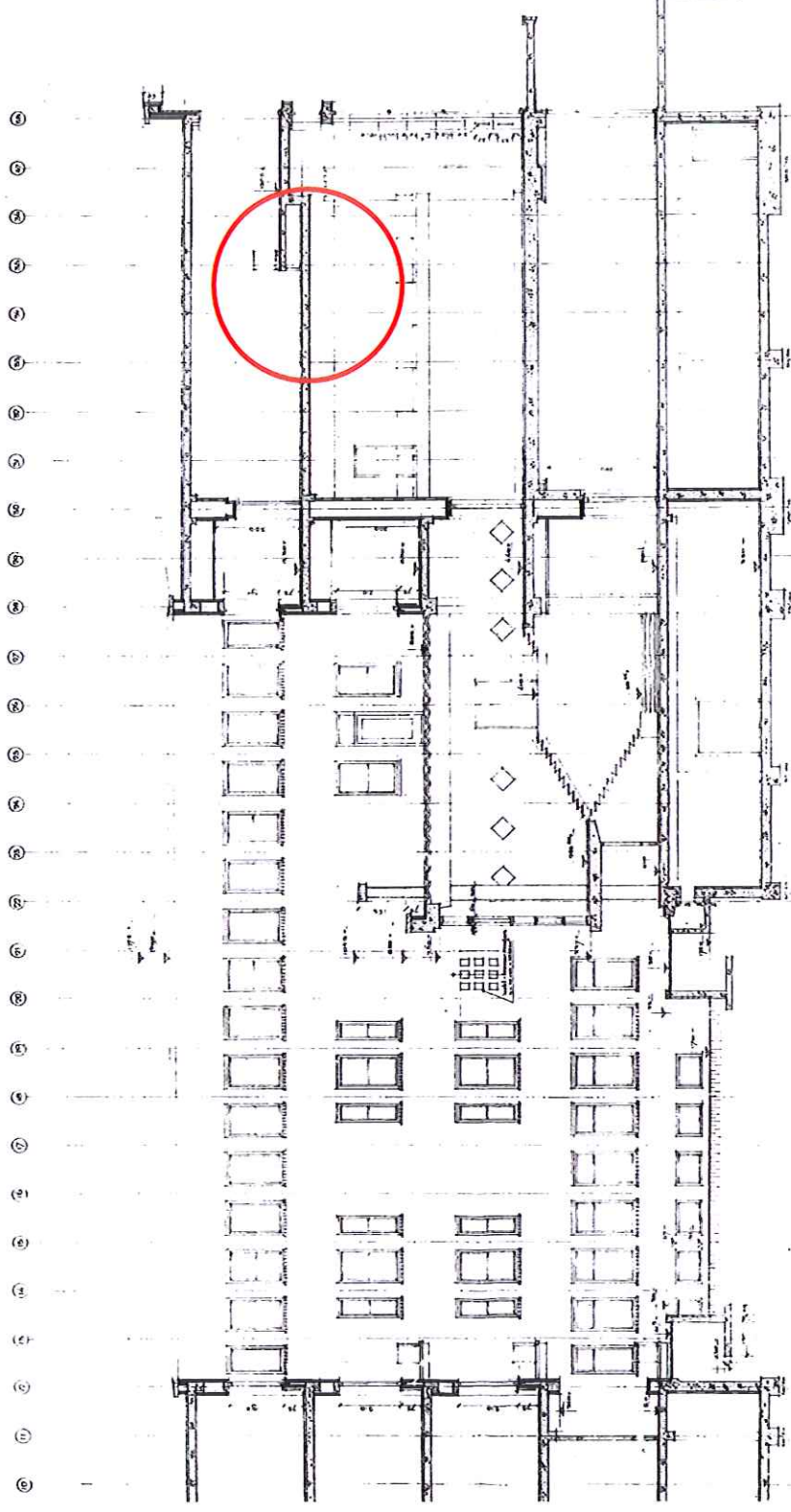
Het nieuwe raadhuis werd gepositioneerd op een punt waar de stedelijke omgeving overgaat in meer landelijk gebied, ontstaan uit de landgoederenzone rond Te Werve en het Rijswijkse bos. Tijdens de planvorming was dit deel van Rijswijk nog nauwelijks ontsloten, op basis van luchtfoto's is de positie van het stadhuis bepaald. De architectonische opzet is bepaald door het programma van eisen en de gefixeerde locatie in het uitbreidingsplan. De architect werd bij het bouwplan geïnspireerd door de waterpartij van Te Werve die hij terugbracht in de naastgelegen grote vijver die een overgang vormt van de bebouwing naar het recreatieve gebied.⁽⁸⁾

De architect prefereerde een stadhuis dat niet door zijn afmetingen maar door zijn gaafheid en geslotenheid zou domineren. Een rechthoekig grondplan waarin alle werk- en representatieve ruimten rond een open binnenhof werden gerealiseerd. Het relatief lage gebouw kreeg een duidelijk accent; de klokkentoren. In eerdere ontwerpen was een hogere en zwaardere toren bedacht, maar het definitieve ontwerp betrof een ranke toren.⁽⁹⁾

bouwhistorische opname

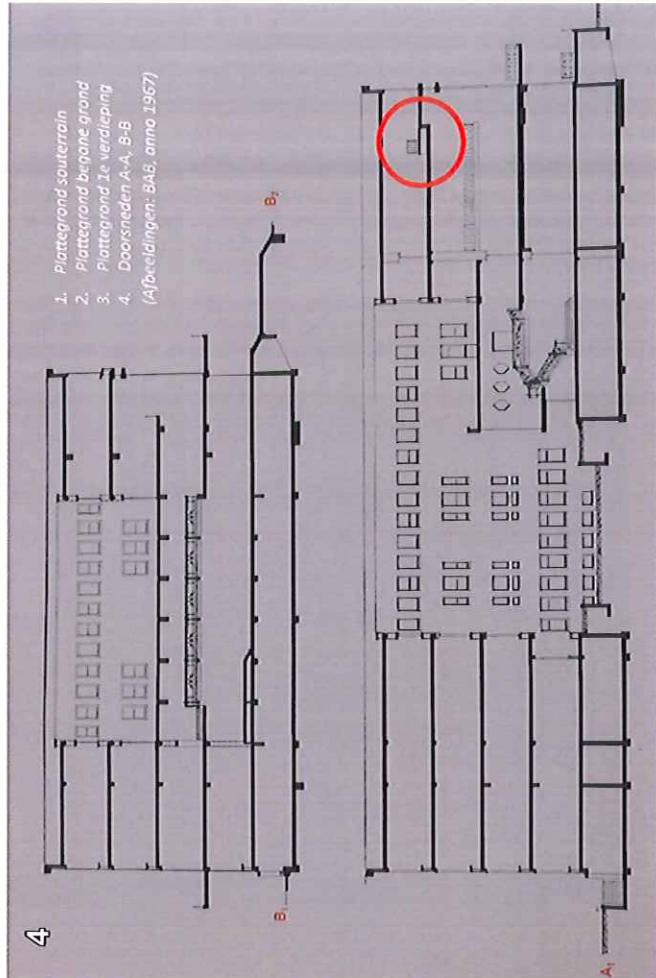
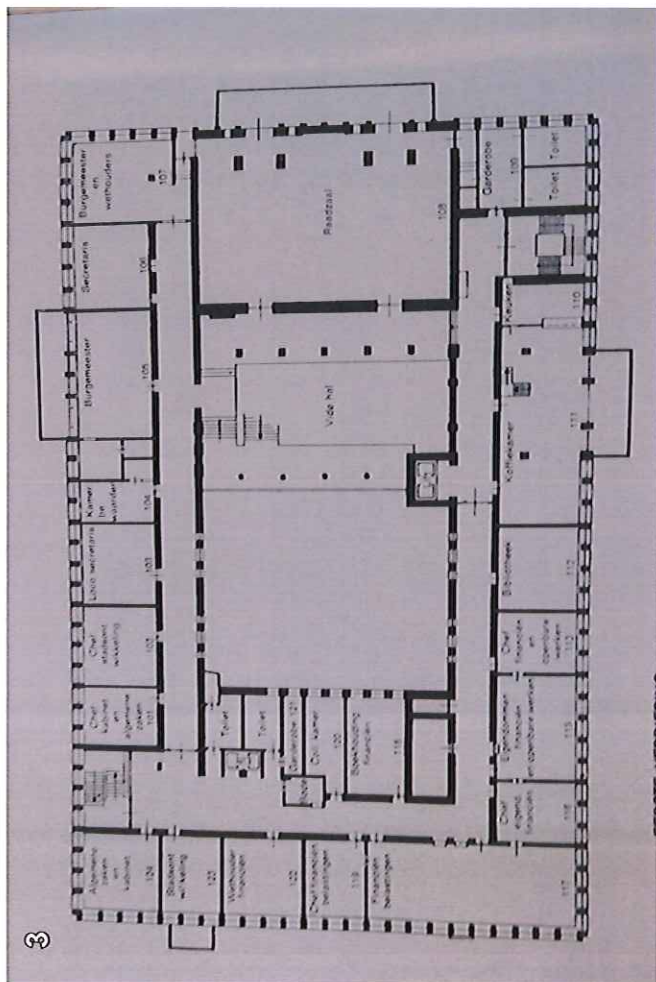
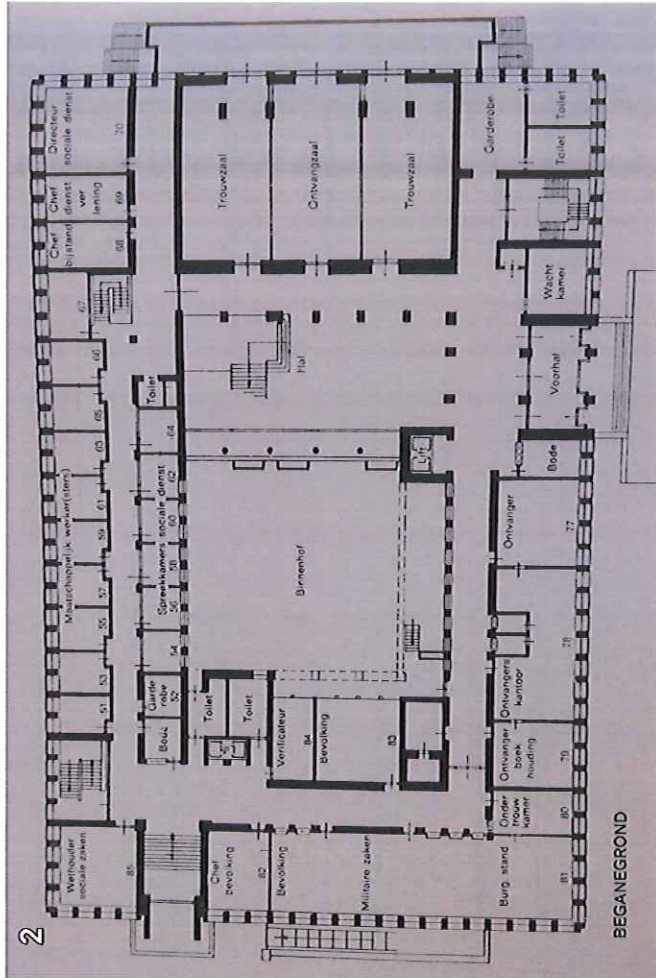
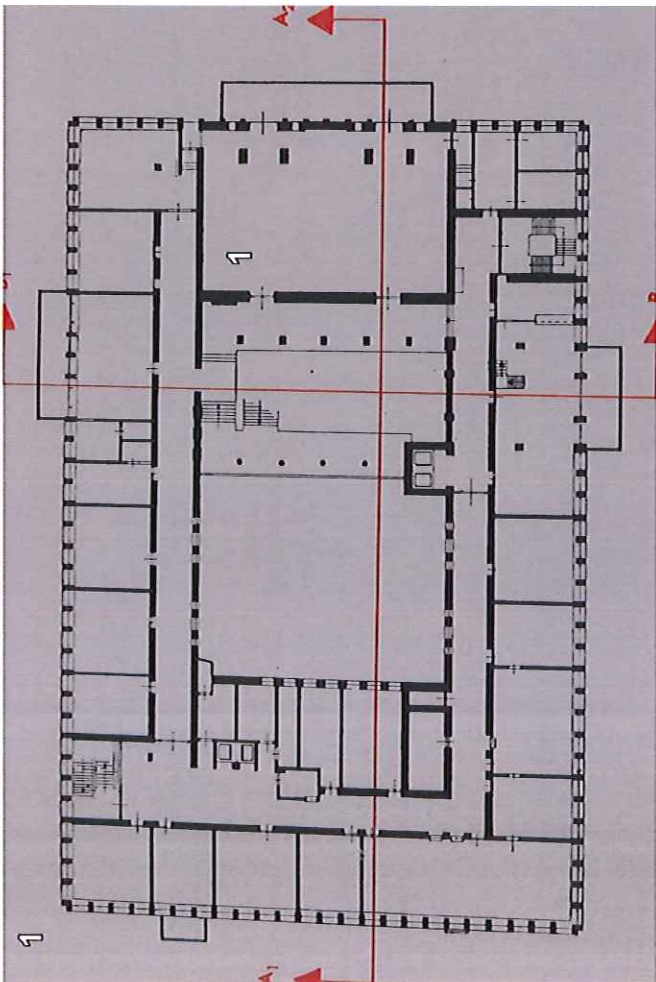
In het gebouw kwam een grote verscheidenheid aan functies en afdelingen verdeeld over de verschillende bouwlagen. In het ontwerp werd door het gebruik van twee ingangen een scheiding aangebracht tussen de routinezaken aan loketten en de representatieve functies zoals de ontvangst van trouwparen, officiële gasten en gezelschappen. Het onderscheid in uitstraling en afmetingen tussen de hoofdingang en 'dienst'ingang geeft die scheiding duidelijk weer.

Hoewel het bouwplan akkoord was bevonden en in 1956 de eerste bouwphase (souterrain tot en met begane grond) kon worden aanbesteed kwam het project nog niet tot uitvoering. Vanwege de door het Rijk opgelegde bestedingsbeperking op bouwmaterialen kon er niet voor 1963 begonnen worden. Inmiddels was het takenpakket van de gemeentelijke diensten verder gegroeid evenals het inwonersaantal. Door deze groei diende het ontwerp vergroot te worden met een extra bouwlaag. Deze verhoging is het beste zichtbaar aan de westelijke binnenplaatsgevel die boven de grote publiekshal terugspringt. In de doorsnede-kening is te zien dat de bovenste bouwlaag niet alleen laag is maar ook dat ten behoeve van de vensterindeling van de raadzaal een verhoogd vloerdeel noodzakelijk was. Deze bijzondere oplossing is mogelijk veroorzaakt door aanpassingen op het oorspronkelijke bouwplan.

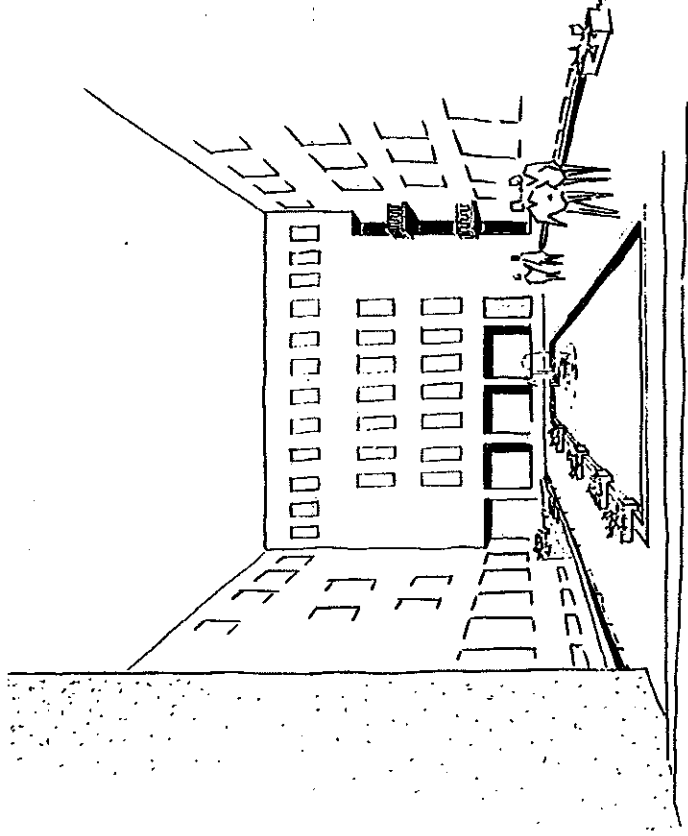

Uitvoeringstekening doorsnede anno 1966
(Afbeelding: Gem. Rijswijk)

005637
~RAADHUIS RIJSWIJK~

1. Plattegrond souterrain
2. Plattegrond begane grond
3. Plattegrond 1e verdieping
4. Doorsneden A-A, B-B
(Afbeltingen: B43, anno 1967)

Perspectief binnenplaats door Van Buijtenen, anno 1966
(Tekening: Gemeente Rijswijk)

Afbeelding binnenplaats anno 1967
(Afbeelding: BAB)

Uitvoering

Na de start van de bouw werd er snel gebouwd. Op 6 juli 1965, een jaar na de eerste paal, werd het hoogste punt al gevierd. De fundering kwam op voorgespannen betonpalen met spuitlans. Voor deze methode was gekozen omdat de palen door de eerste zandlaag heen moesten en de omliggende flats op die laag stonden.

Vanwege de omvang van het gebouw en gekozen bouwsystematiek konden er gelijktijdig vier fasen van het bouwproces worden uitgevoerd. Waar het laatste deel nog in de ruwbouwfase verkeerde werd bij de eerste fase al aan de afwerking gewerkt. Door prefabricage konden de gevels snel glas- en waterdicht worden gemaakt. De borstweringen werden samengesteld uit prefab betonplaten waarbij de Soladinostrips van de gevelbekleding in de mal waren opgenomen. Door toepassing van houten stelkozijnen konden de stalen ramen eenvoudig worden geplaatst. Om het aanbrengen van de natuursteen gevelbekleding te bespoedigen werden de natuursteen platen in zogenaamde goten voorgespannen, de voor- en zijplaten werden aan elkaar gelijmd.⁽¹⁰⁾

De toren werd evenals het stadhuis geheel met natuursteen bekleed. In en rond het gebouw werden kunstvormen aangebracht. Het hele project werd inclusief de toren in de tweede helft 1967 opgeleverd. De bouwkosten bedroegen 14 miljoen gulden.⁽¹¹⁾

Bij de uitvoering waren onderstaande partijen betrokken⁽¹²⁾:

Ontwerp: Architectenbureau Ir. J.C. van Buijtenen b.i., Eindhoven | **Interieur:** ir. J. Piets, Den Haag | **Adviseur betonconstructies:** Ir. J.G. Hageman, Rijswijk | **Adviseur technische installaties:** Huygen n.v., 's Hertogenbosch i.s.m. het GGEB, Rijswijk | **Uitvoering:** Amsterdamse Aanneming Mij. N.v., 's Gravenhage | **Installaties:** Elektrotechnisch bureau Smit en Van der Linden N.V., Den Haag | **Kunstvormen:** Mozaïek: W.L. Wagemans, Rijswijk | **Wandtapijt:** N. Prins, Bronzen lantaarns en balkonhek: A.C. van Buijtenen, Eindhoven **Bronzen fontein:** G.H. van Remmen, Voorburg.

Afbeelding links: Hoofdentree anno 1967
Afbeelding rechts: 'Dienst' ingang anno 1967
(Afbeeldingen: BAB)

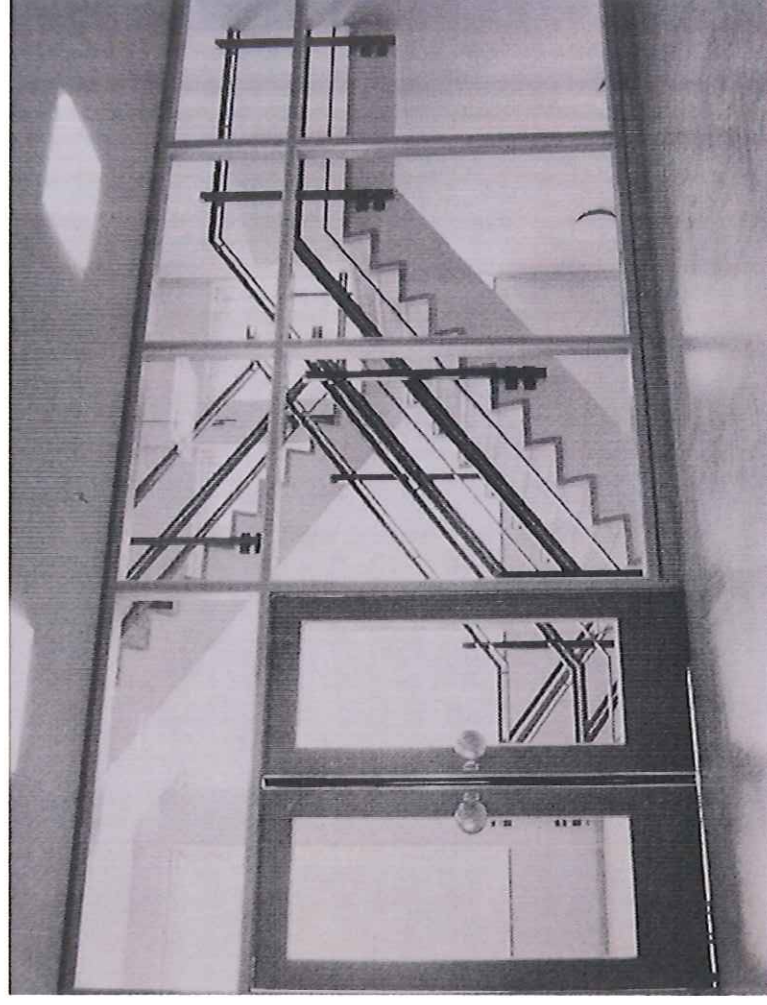

Bouwfase III **1967-2003** **Herinrichting**

Deze bouwfase beslaat de geheel gebruikperiode als stadhuis vanaf de oplevering tot het moment dat het stadhuis in 2003 wordt verlaten. In deze periode zijn er constant kleinere en soms iets grotere wijzigingen aangebracht aan scheidingswanden, sanitair, installaties en voorzieningen. Omdat dergelijke wijzigingen nauwelijks consequenties hebben gehad op de structuur of het karakter van het pand, worden slechts een paar opmerkelijke wijzigingen benoemd.

De herinrichting begon al vroeg in 1969 met gewijzigd gebruik van de voormalige schuilkelder.⁽¹³⁾ Het feit dat in dat jaar al gesproken wordt over de voormalige schuilkelder geeft aan dat de ruimte deze functie nauwelijks heeft vervuld. Lange tijd zijn een aantal ruimten als jongerencentrum in gebruik geweest.

In 1985 werden de ruimen naast de hoofdingang heringericht. Naast het bordes voor de ingang kwam een hefplateau. Ook in 1987 werden verschillende binnenwanden in het gebouw gewijzigd. De middelste dubbele openslaande deuren van de hoofdentree zijn in 1995 vervangen door een tourniquet.⁽¹⁴⁾

*Dienstrappenhuis, anno 1967
(Afbeelding: BAB)*

Een afzonderlijk te vermelden bouwfase is de renovatie van de buitengevels. In de periode december 1992 tot januari 1994 werden in opdracht van de gemeente Rijswijk de zuid- en westgevel van het stadhuis gerestaureerd. De verankering van de natuursteen gevelplaten diende vervangen te worden vanwege verregaande carbonatatie van de betonconstructies en corrosie van de verankeringen. Tijdens de uitvoering bleek dat delen van de wapening in het beton ontbraken. Door de aanwezigheid van natuursteen strips in de prefab mallen van de borstweringen was de beton tijdens de bouw niet getrild, wat funest was voor de kwaliteit van deze elementen. Een deel van de prefab-elementen moest worden vervangen door metselwerk.

De natuursteen gevelstrips werden vervangen door Inkalite kunststofstrips. Inkalite is een 8 mm dikke, met glasvezel versterkte plaat van polyesterhars met ingestorte natuursteenkoorrels. De originele gevelornamenten, die al eerder, tien jaar na oplevering, waren verwijderd omdat de messing ankers onvoldoende draagkracht hadden, waren bij de renovatie verdwenen. Deze 188 stuks ornamenten werden vernieuwd in kunststeen. De kunststeen bestond uit een mengsel van gemalen gesteente in een synthetische kunsthars waarvan de kleurstoffen onvolledig werden gemengd om het marmerachtige uiterlijk van het origineel te bereiken. Gelijktijdig met het stadhuis werd ook de toren gerestaureerd. De hergebruikte natuursteen panelen van de toren werden opnieuw gepolijst.

De renovatiekosten bedroegen circa vier miljoen gulden. Vanwege het beschikbare budget zijn van de overige gevels alleen de natuursteen strips vervangen. Adviseur voor het project was Diepenhorst de Vos en Partners bv uit Den Haag. Het werk werd uitgevoerd door Bouw- en Aannemingsmij. L. Dijkhoorn BV uit Den Haag. De betonreparaties werden uitgevoerd door Vitec BV uit De Bilt. De kunststeen ornamenten werden gemaakt door Custom Made Products uit Wijk bij Duurstede.⁽¹⁴⁾

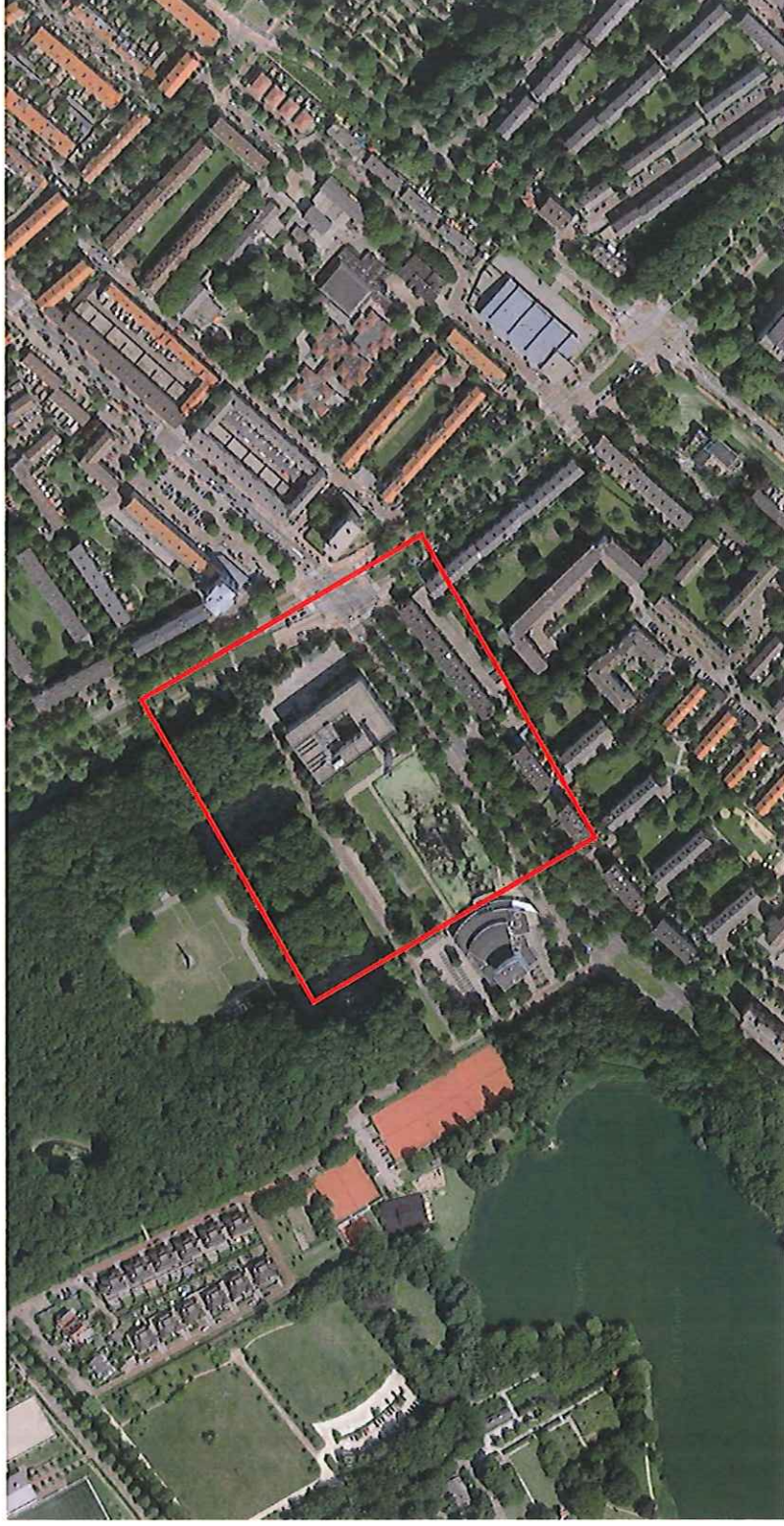
In 2003 werd het stadhuis verlaten en staat met uitzondering van anti-kraakwacht tot op heden leeg.

3.0 Beschrijving

3.1 Stedenbouwkundige situatie

Het voormalige stadhuis van Rijswijk vormt een markant herkenningspunt op de kruising van de doorgaande Burgemeester Elsenlaan en Generaal Spoorlaan. Verbonden door de tussenliggende vijverpartij vormt het stadhuis samen met de later gerealiseerde schouwburg, de overgang van de stedelijke bebouwing naar de groenzone rond het landgoed Te Werve en het Rijswijkse bos. Deze vijverpartij maakt deel uit van het architectonisch en stedenbouwkundig ontwerp. De vrijstaande klokkentoren bepaalt in hoge mate het onderscheid in uitstraling tussen een stadhuis of een regulier kantoorgebouw.

Luchtfoto: Generaal Spoorlaan Rijswijk, anno 2015
(Afbelding: Google Maps)

3.2 Bouwmassa

Het gebouw bestaat uit een rechthoekig bouwvolume met een plat dak en carré-vormige binnenplaats. De globale buitenmaten van het gebouw zijn 64 x 32 meter. Het gebouw heeft vijf bouwlagen met een dakhoogte van circa 18 meter. Door hoogteverschil in maaiveldniveau is het souterrain alleen aan de zuidwest gevel goed zichtbaar.

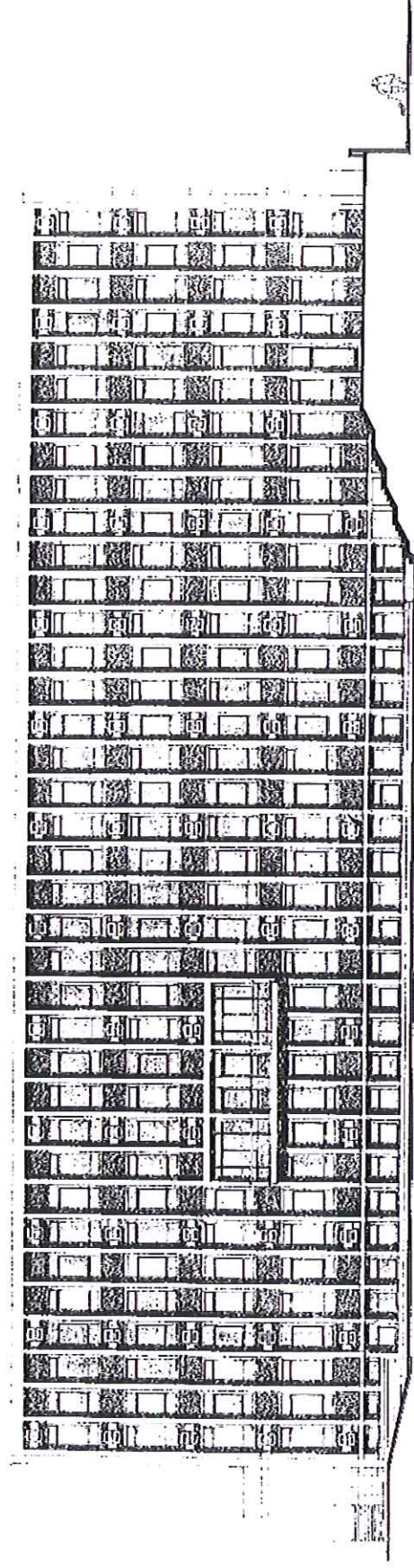
N naast het gebouw staat een vrijstaande klokkentoren van 58,5 meter hoogte op een basis van 2,8 x 2,8 meter.

3.3 Extérieur

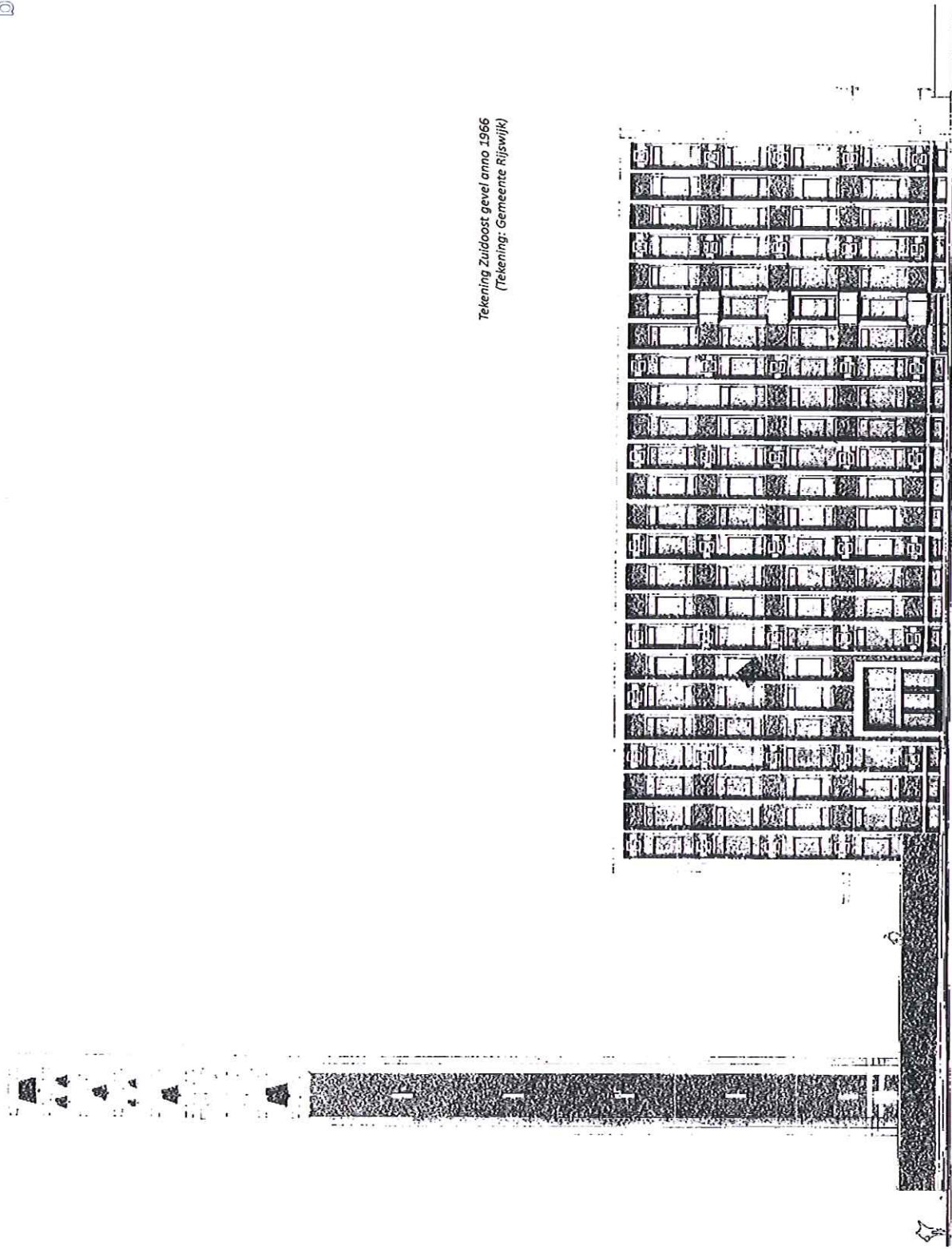
Gevels

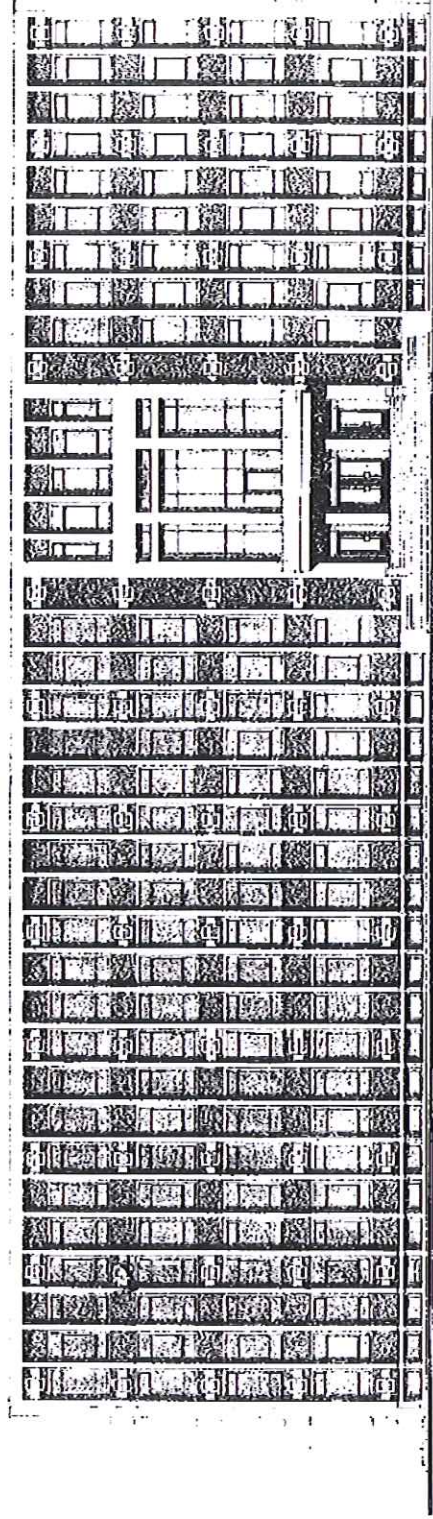
Hoevel de adressering van het stadhuis Generaal Spoorlaan 2 is, en de zuidoost gevel daarmee als voorgevel bestempeld kan worden, vormt in de beleving de noordoost gevel met de hoofdentree de eigenlijke voorgevel. Om verwarring te voorkomen wordt in deze rapportage de windrichtingen als gevelbenamingen gebruikt.

*Tekening Zuidwest gevel anno 1966
(Tekening: Gemeente Rijswijk)*

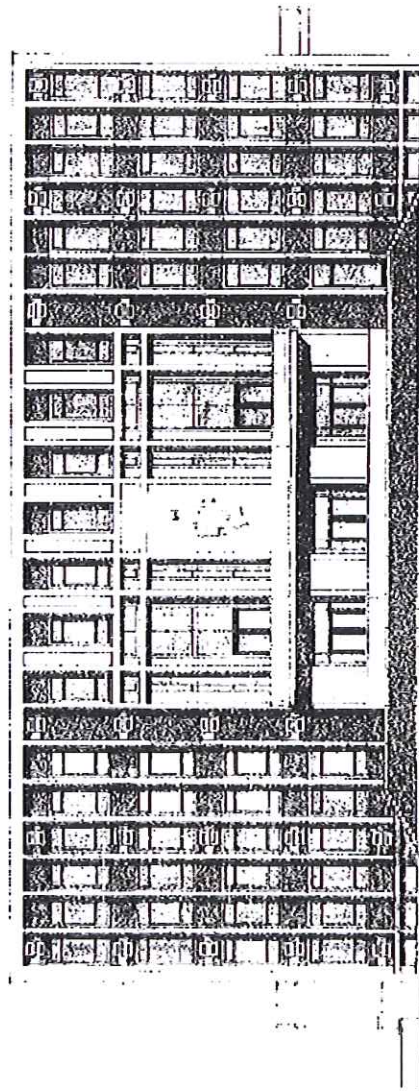

Tekening Zuidoost gevel anno 1966
(Tekening: Gemeente Rijswijk)

Boven:
Tekening Noordoost gevel, anno 1966
Onder:
Tekening Noordwest gevel, anno 1966
(Tekening: Gemeente Rijswijk)

Algemeen

Gevelindeling

Als gevolg van het relatief lage en brede bouwvolume hebben met name de lange gevels een horizontale vorm. Om te voorkomen dat de gevels door deze vorm een gedrongen karakter krijgen zijn de verticale lijnen in de gevels benadrukt. De gevels zijn opgebouwd uit smalle verticale traveeën waarvan de penanten corresponderen met het betonskelet van de achterstaande draagconstructie. Binnen de traveeën zijn op elke verdieping terugliggende borstweringen en verticale raamvensters geplaatst. De uitspringende penanten geven de gevels reliëf en voorkomen een horizontale gevelbeeld als gevolg van de aaneenschakeling van borstweringen en vensters op gelijke verdiepingshoogten. Om die horizontale beeldvorming verder te onderbreken zijn in elk derde travee, op elke bouwlaag ornamenten aangebracht. De boven elkaar geplaatste ornamenten vormen weer een verticaal accent in de gevels. In tegenstelling tot de verticale lijnen staan de gevels op een basement. Dit basement wordt gevormd door de onderste bouwlaag, het souterrain, dat met een donkere natuursteengranulaat is afgewerkt.

Noordoost gevel, anno 2015

Gevels noordhoek, anno 2015

Zuidwest gevel, anno 2015

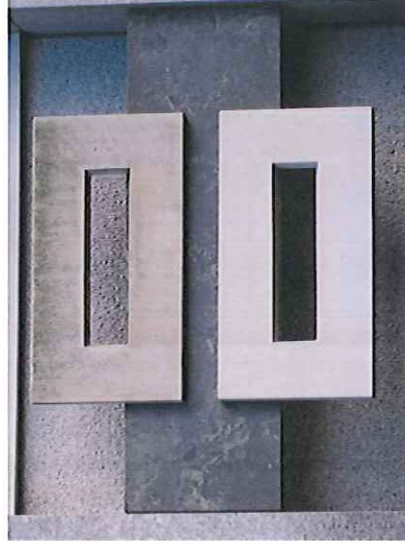

Accenten

In alle gevels van het gebouw zijn accenten aangebracht om het strakke lijnenspel van de gevelindeling te doorbreken. Deze accenten betreffen de ingangen, balkons of grote raampartijen die tevens het gebruik van de achterliggende ruimten aangeven.

Natuursteen gevelbekleding

De gevels van het pand en ook van de toren hebben een duurzame uitstraling door de natuursteen gevelbekleding. Voor deze bekleding zijn drie natuursteen-soorten toegepast: Iragna, een grijs gesteente in platen voor de kolommen en gevelbanden, Soladino voor de borstweringen en Veria White, een witte marmerensoort voor de raamomlijstingen. De borstweringen bestaan uit gelijmde stroken van 9 mm dikte en een gemiddelde lengte van 200 mm. De oorspronkelijke natuursteen panelen op de zuidwest- en zuidoostgevel en op de toren zijn tussen 1992 - 1994 vervangen door glasvezel versterkte platen van polyesterhars met ingestorte natuursteenkorrels. Het souterrain is afgewerkt met een 15 mm dikke laag van gewassen natuursteengranulaat, vermoedelijk porfier. Door deze donkere afwerking toe te passen hebben de gevels een basement, dat echter alleen aan de zuidwest gevel goed zichtbaar is en tot zijn recht komt. De oorspronkelijke natuursteen ornamenten op de gevels zijn in 1994 vervangen door kunststeen vanwege onvoldoende draagkracht van de bronzen ankers. De nieuwe ornamenten zijn op stalen frames aangebracht tussen de penanten.

Detail kunststeen ornament

Verschillende materialen, panelen borstweringen zijn vernieuwd

Overzicht natuursteensoorten en ornamenten

Originele beplating borstwering

Vensters

De meeste raamvensters zijn uitgevoerd als witte kunststofkozijnen waardoor ze negatief bijdragen aan de uitstraling van het gebouw. Door de brede witte profielen vormen de kozijnen een geheel met de marmeren omlijsting en leveren een 'vlak' beeld op binnen de grijze gevelbekleding. De oorspronkelijke kozijnen waren zwart of donker geschilderd. Door deze donkere kleur was het contrast met de wit marmeren omlijsting groot en viel de indeling van de vensters deels weg tegen de donkere achtergrond van het interieur. Door dit kleurgebruik hadden de gevels in opzet meer expressiviteit. Enkele oorspronkelijke stalen raamkozijnen binnen houten stelkozijnen zijn nog aanwezig. Hiervan zijn de bovenlichten kleppend of kantelend te openen.

Noordoost gevel

De noordoost gevel van het stadhuis grenst aan een parkeerterrein tussen het stadhuis en de Burgemeester Elsenlaan. De hoofdentree van het gebouw bevindt zich rechts van het midden in de gevel. Boven de entree is een balkon aanwezig met een opengewerkte balustrade.

Noordoost gevel, anno 2015

Het geveldeel boven het balkon doorbreekt de strakke travée-indeling van de gevel waardoor dit geveldeel wordt geaccentueerd. Door aan weerszijden van de entree gesloten travéeën toe te passen worden de entree en bovenstaande gevel nog verder benadrukt. De vormgeving van de entree met twee zware kolommen is doorgezet in de bovenstaande gevel waarin grote glaspartijen zijn geplaatst voor de achterliggende vide. De diep terugliggende vensters zijn samenge- steld uit stalen profielen. De smalle raamprofielen geven de vensters veel transparantie. Boven de vensters was het gemeentewapen van Rijswijk geplaatst, de locatie van het gemeentewapen is nog afleesbaar.

Afbeeldingen pagina 25:

1. Entree trap en bordestrap
2. Entree
3. Trapleuning en hekwerk
4. Bronzen lantaarn op sokkel
5. Oorspronkelijke toegangsdeur

De entree is voorzien van een monumentale buitentrap die leidt naar brede toegangsdeuren en een tourniquet. De zwartkleurige kozijnen zijn voorzien van goudkleurig aluminium glaslatten en deuren van geanodiseerd aluminium. In de balkonconstructie zijn ronde armaturen aanwezig. De huidige druipgoot met uitloopjes aan de zijanten is niet origineel.

De brede buitentrap bestaat uit twee trapdelen met een ruim bordes ertussen. De traptreden zijn bekleed met leisteen en kunststof slijtstrips. Delen van de treden en stootborden zijn vervangen in hardsteen. Aan weerszijden van de trap zijn balustrades aangebracht die zijn samengesteld uit goudkleurige aluminium kokerprofielen met een kraaglijst van aluminium strips en van leuning van kokerprofiel 50 x 100 mm op stripstaal. Tussen de balusters zijn ornamenten van halfedel metaal aangebracht. De balusters zijn in versmalde vorm doorgezet in een stalen koker met een bolvormige bekroning en kunststof strips.

De trappen worden geflankeerd door twee bronzen lantaarns op een natuursteen sokkel. De lantaarns zijn rijkelijk voorzien van figuratieven voor bloemen en vogels en bewerkt materiaal. De lantaarns zijn ontworpen door de zoon van de architect; A.C. van Buijtenen. Van Buijtenen ontwierp ook het balkonhek boven de entree. Dit hek is voorzien van decoratieve voorstellingen en samengesteld uit verschillende kleuren geanodiseerd aluminium. Naast de trapopgang staan nog enkele plantenbakken die deel uitmaken van het oorspronkelijk ontwerp. Voor de materialisering is gebruik gemaakt van dezelfde natuursteensoorten als in de gevels en de trappen.

Hekwerk en trapleuning

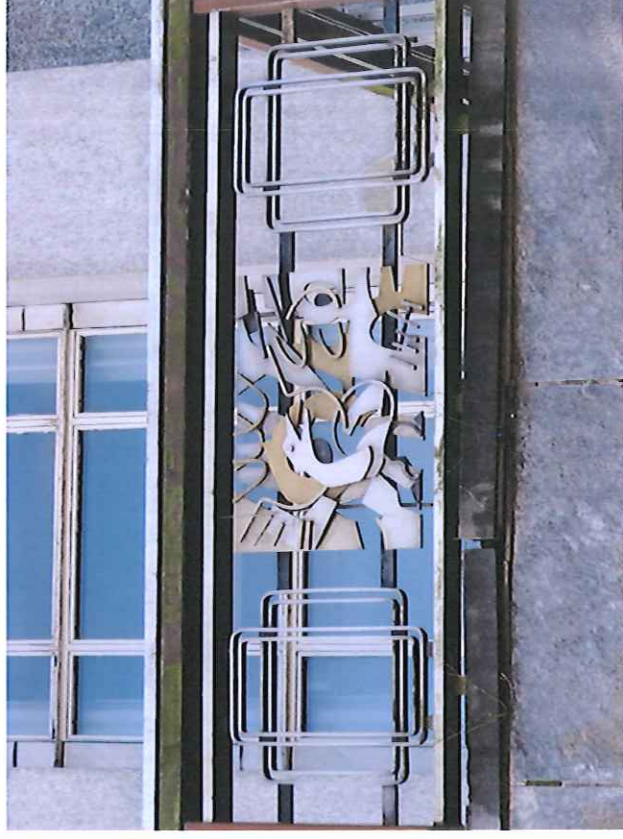
Bronzen lantaarn

Bloem- en vogelfiguratieven op lantaarn

Overzicht balkon met balustrade en ornamenten

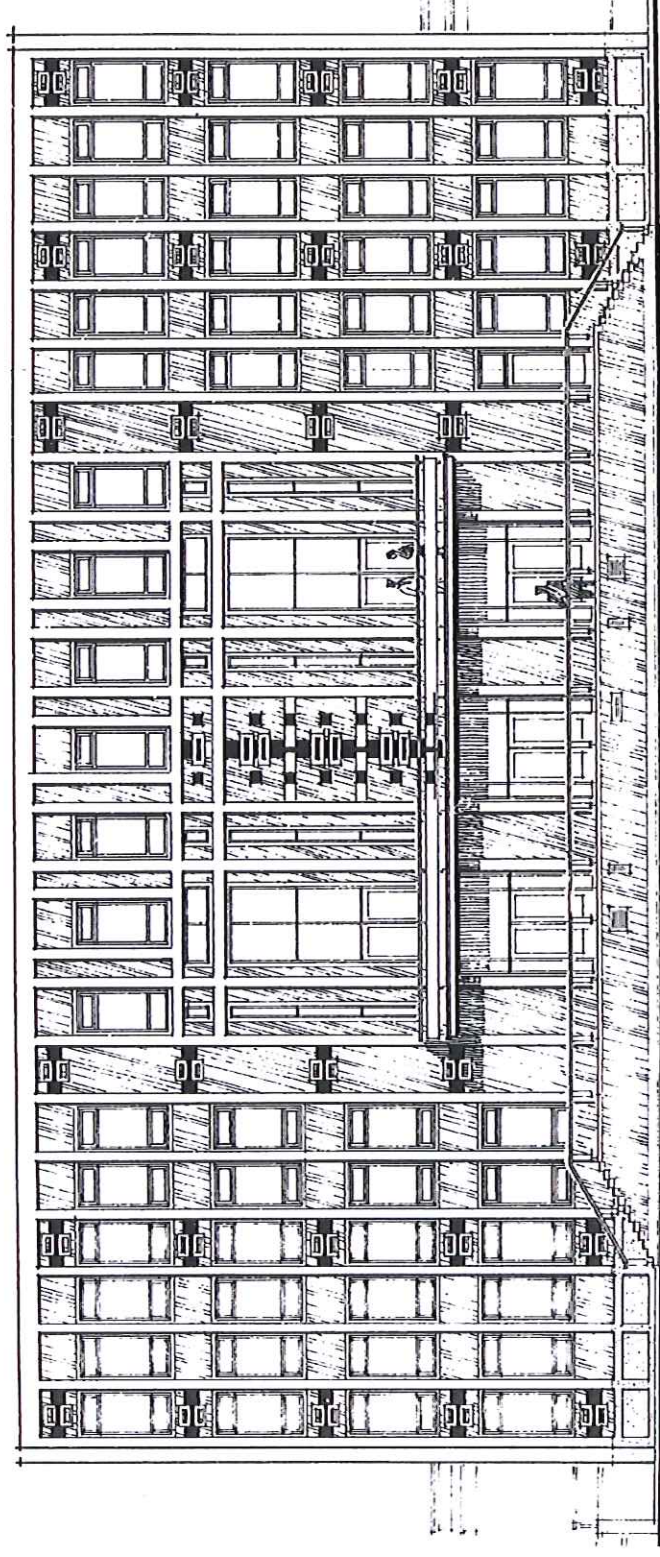

Noordwest gevel

De noordwest gevel wordt op straatniveau gedomineerd door een keermuur van het bovenliggende bordes en op de verdieping door een breed balkon, beiden in het midden van de gevel. De gevelindeling van het middendeel bestaat op de begane grond uit drie dubbele deurkozijnen met zijlichten en bovenlichten. Deze stalen deurkozijnen en deuren grenzen aan de achterliggende trouwzalen. De stalen kozijnen onder het balkon zijn nog uitgevoerd in de donkere kleurstelling van alle oorspronkelijke stalen kozijnen. De ruiten zijn vastgezet met aluminium glaslatten.

Het balkon op de eerste verdieping ligt voor de raadzaal waarvan de hoogte en breedte zich aftekenen in de grote vensters met stalen kozijnen, ramen en deuren. In het gesloten vlak in het midden van de gevel zijn geometrische gevelornamenten aangebracht. Evenals bij de hoofdentree doorbreekt de vormgeving over de gehele hoogte van de gevel de strakke travee-indeling en wordt dit geveldeel aan beide zijden afgesloten door gesloten traveeën.

De betonnen keermuur onder het bordes dat van twee kanten toegankelijk is, is bekleed met verticale stroken natuursteen. Deze stroken met een breedte van 60 mm hebben verschillende lengten. Onder het bordes zijn twee toegangen naar het souterrain en de voormalige schuilkelder onder dit bouwdeel. De betonnen trappen naar het bordes en souterrain zijn voorzien van hardsteen treden. Op het bordes liggen hardsteen tegels afm. 625 x 880 mm. Langs het bordes en het balkon staan een eenvoudige balustrades opgebouwd met koperprofielen en stripstaal.

Tekening Noordwest gevel, anno 1992
(Tekening: Gemeente Rijswijk)

bouwhistorische opname

p.c. meijers | bnb | bouwhistorie | restauratie

pagina 29

Overzicht Noordwest gevel

Bordes begane grond en balkon op eerste verdieping

Trouwzalen achter de brede deuren op de begane grond

Trap naar bordes

Trappen voorzien van natuursteen treden

Toegang naar voormalige schuikelder

Stalen deurkozijnen trouwzalen

Zuidwest gevel

De brede zuidwest gevel sluit aan de grote vijverpartij en het verhoogde bastionachtige deel waarop de klokkentoren staat. Aan deze zijde bevonden zich de werkvertrekken van de burgemeester, secretaris en oorspronkelijk ook de wethouders. De kamer van de burgemeester is voorzien van een balkon dat een accent vormt in de strakke gevelindeling. Door het verlaagde maaiveld in het midden van het gebouw is meer zichtbaar van het souterrain waardoor de gevel hoger lijkt. Zichtbaar is het contrast tussen gevelafwerking van het souterrain en de bovenstaande gevel. Ook is waarneembaar dat een groot deel van de panelen voor de borstweringen zijn vernieuwd bij de renovatie van 1992-1994.

Het balkon is sober uitgevoerd met een natuursteen bekleding en eenvoudige balustrade. De balustrade is samengesteld uit vierkante koperprofielen waartussen hekwerken van stripstaal en verticale vakverdeling. Bij het balkon behoren twee forse vierkante koperen hemelwaterafvoeren. Het groene patina op de hemelwaterafvoeren ontbreekt waardoor de afvoeren wegvallen tegen de natuursteen bekleding van de gevelpanelen.

De overgang van de noordwest gevel wordt gevormd door een verhoging waarlangs een eenvoudig hekwerk van rondstaal. Deze verhoging loopt door op maaiveldniveau aan de straatzijde.

De overgang naar de zuidoost gevel wordt gevormd de 'bastionachtige' verhoging waarop de toren staat. Achter het bastion ligt langs de gevel een buitentrap met hardstenen dektreden.

Koperen
hemelwaterafvoer

Balkon burgemeesterkamer

Bastion met toren

Contrast natuursteen souterrain
en materialen gevel erboven

Zuidoost gevel

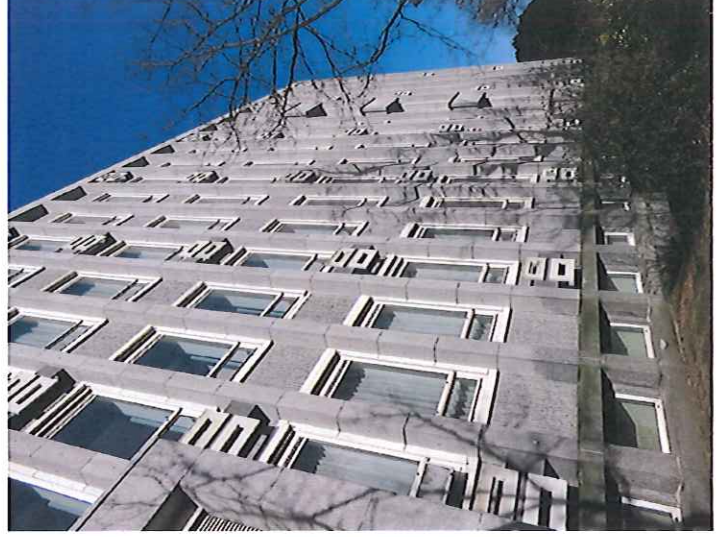
De zuidoost gevel sluit aan op het verhoogde bastion van de klokkentoren. Ter plaatse van de trapopgang naar dit bastion is de gevel van het souterrain dicht afgewerkt. De gevel is voorzien van twee entrees; Een publiekstoegankelijke entree op maaiveldniveau en een entree voor het souterrain die bereikbaar is via een hellingbaan. De publiekcentree is omlijst met natuursteen stroken. Binnen deze omkadering is een driedeling aanwezig in deuren en een bovenlicht. De deuren zijn gemaakt van goudkleurig geanodiseerd aluminium. De omlijsting van de entree naar het souterrain is met de keermuur van de hellingbaan voorzien van geometrische vormen in de afwerking van gewassen natuursteengranulaat.

Aan de rechterzijde van de zuidoost gevel zijn op de begane grond en bovenstaande verdiepingen kleine balkons aangebracht. Dit zijn schijnbalkons, ze zijn niet toegankelijk. De gesloten borstwering van de balkons zijn bekleed met natuursteen panelen overeenkomstig de penanten. De balkons onderbreken de horizontale lijnen van de op lijn gepositioneerde vensters en borstweringen onder de vensters. De oorspronkelijke natuursteen borstweringen onder de vensters zijn vervangen door gewassen panelen met natuursteen granulaat.

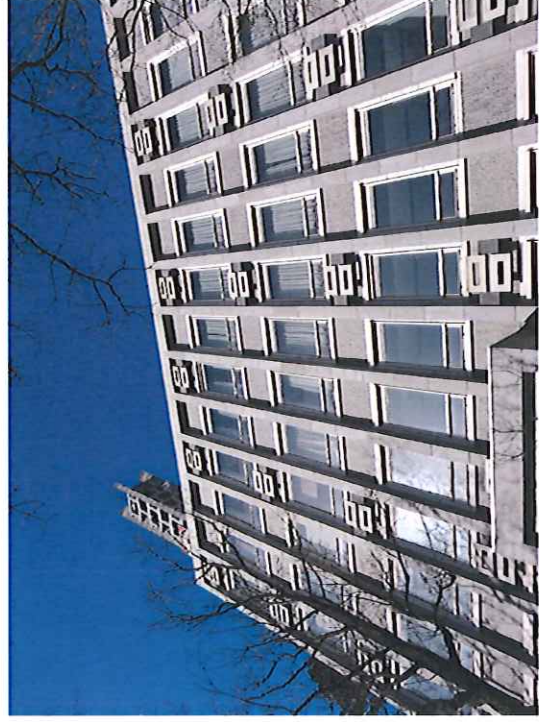

Zuidoost gevel

Zuidoost gevel

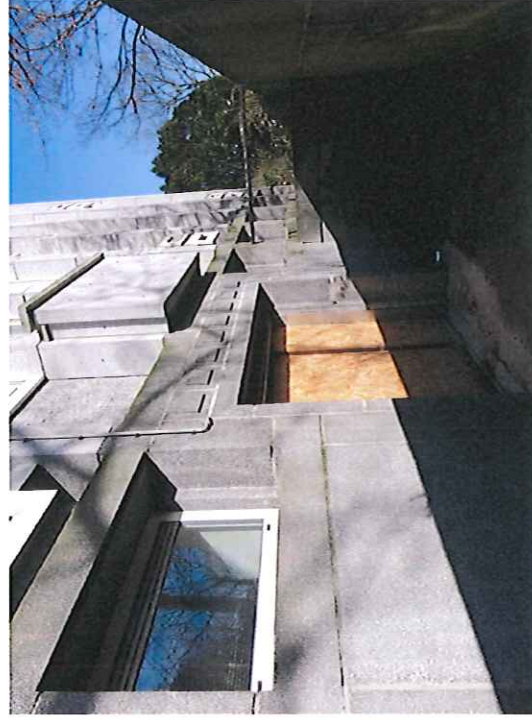
Zuidoost gevel

Balkons Zuidoostgevel

Tweede ingang (Dienstingang)

Toegang souterrain

Hellingbaan

Binnenplaatsgevels

Het gebouw is voorzien van een open binnenplaats op begane grondniveau. De carré-vormige binnenplaats wordt omringd door de opgaande gevels van de gebouwvleugels en de grote publiekshal. Aan drie zijden zijn de gebouwvleugels over alle vijf bouwlagen zichtbaar door een verdiepte loopstrook langs de gevels. Aan de noordwest zijde grenst de binnenplaats aan de grote publiekshal met een gevel over twee bouwlagen. Boven het platte dak van de publiekshal lopen de bovenste twee bouwlagen van de noordwest vleugel door.

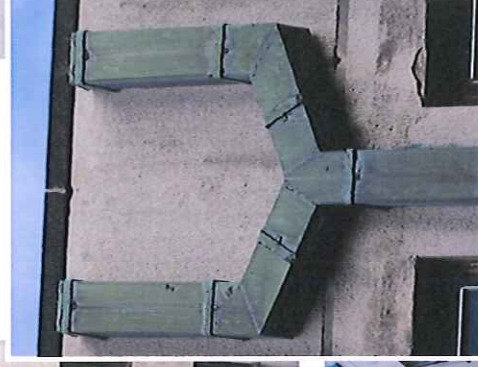
De binnenplaatsgevels zijn vlak afgewerkt met pleisterwerk of spuitbeton. De vensters van de achterliggende ruimten zijn symmetrisch in de gevels verdeeld. De zuidoost gevel is voorzien van een langgerekte loggia, mogelijk om de ruimtewerking van de binnenplaats verder door te zetten. In de zuidhoek van de binnenplaats zijn smalle balkons ingesloten tussen twee gebouwvleugels. Over de gevels lopen vierkante koperen hemelwaterafvoer met dubbele dakuitlopen. Eventueel aanwezige oorspronkelijke waterlijsten zijn niet meer aanwezig.

Binnenplaats met zicht op publiekshal met plat dak

ZO-gevel binnenplaats

Koperen hemelwaterafvoer

NO-gevel binnenplaats

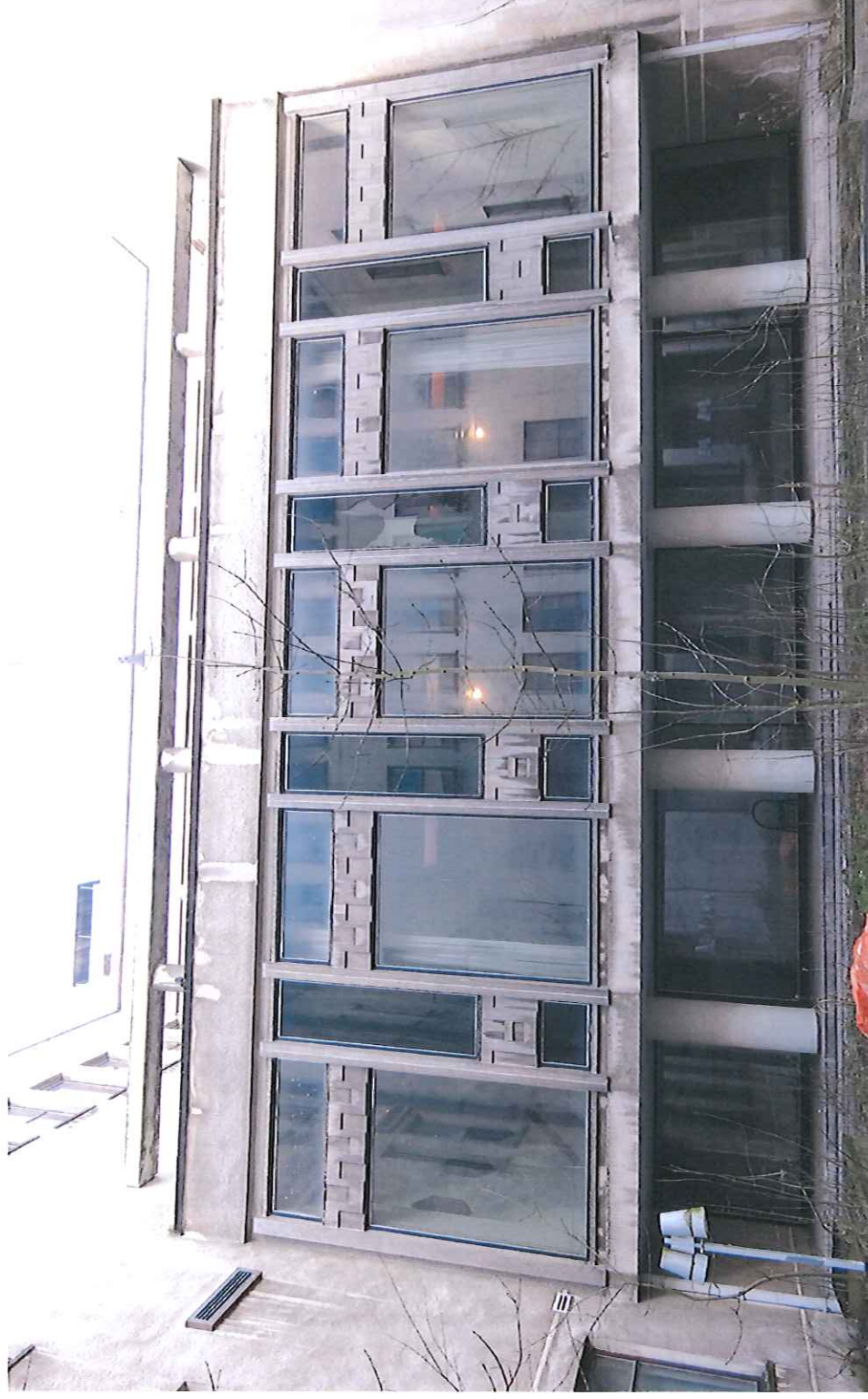

ZW-gevel binnenplaats

beschrijving

De gevel van de publiekshal bestaat uit een uitkragend bouwblok op ronde kolommen en een terugliggende glaspui over de gehele breedte van de gevel. Door deze schuifpui op begane grondniveau wordt de grote publiekshal verbonden met de binnenplaats. De overgang van binnen naar buiten is doorgezet in het straatwerk en de afwerking van kolommen met een bies van uitgewassen rood mozaïek. De uitkragende gevel van de publiekshal is uitgevoerd in sierbeton met grote glaspanelen en stroken gekleurd glas in betonnen kaders. Boven de gevel is op het platte dak van de publiekshal een arcade aanwezig van ronde kolommen met betonnen architraaflijgers.

De binnenplaats is voorzien van een vijver met onregelmatige vorm en een omliggend terras. Het terras wordt afgebakend door eenvoudige natuursteen bankjes, plantenbakken of brede randen van natuursteen of afgewerkt beton. De opstaande kanten van de loopstroken en plantenbakken zijn afgewerkt met tegels 50 x 50 mm. In de vijver staat een kunstwerk in de vorm van een bronzen fontein van G.H. van Remmen uit Voorburg. Op de vijferrand staan verlichtingsarmaturen die dateren uit de bouwtijd.

Gevel publiekshal
binnenplaats

Grote schuifpui van
publiekshal naar binnenplaats

Verlichtingsarmaturen
binnenplaats

Fontein

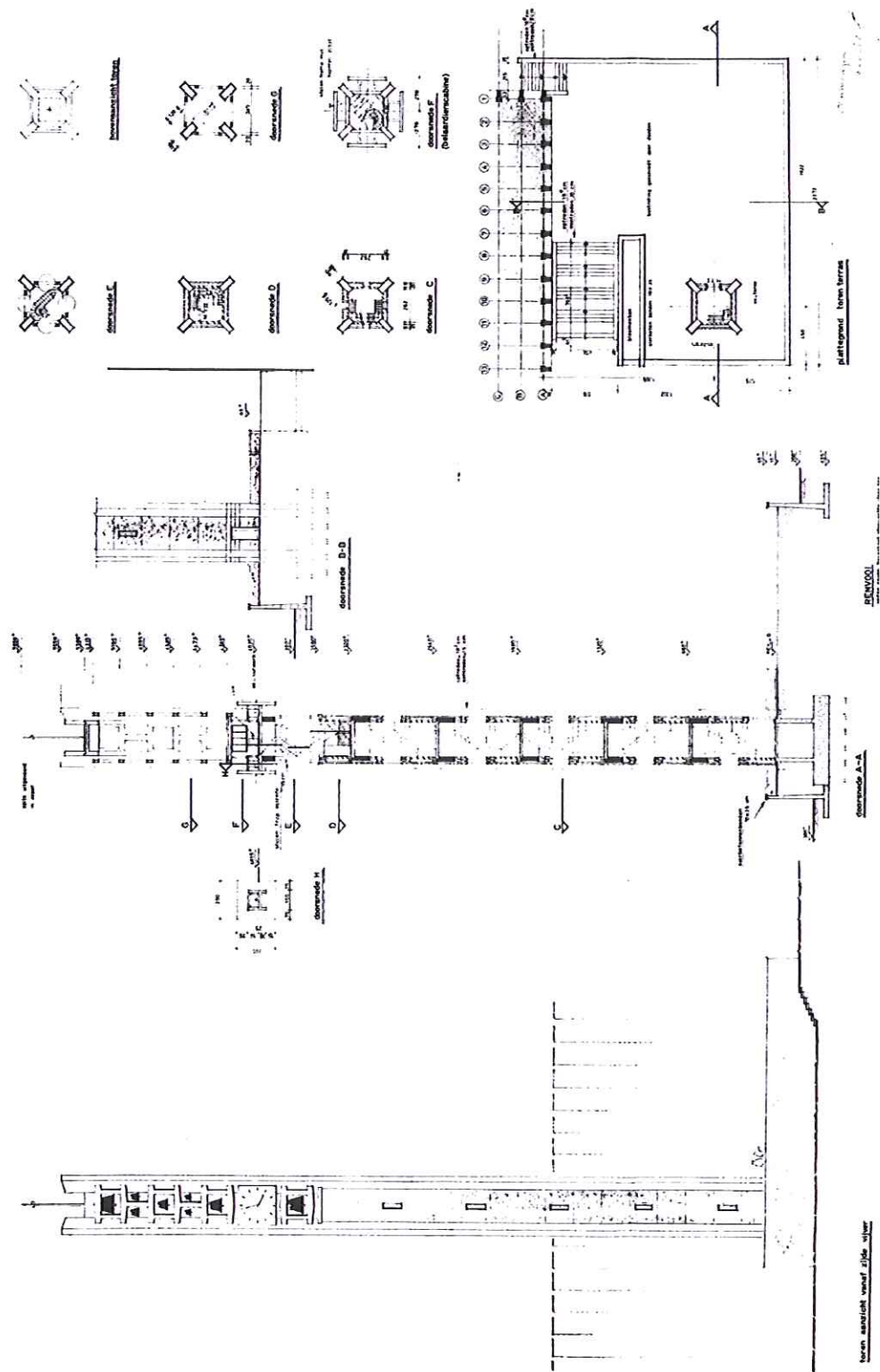

Vijver binnenplaats

Toren

De toren staat op een verhoogd bastion. Onder dit bastion is een trafostation geplaatst. De keermuren van het bastion zijn bekleed met natuursteen stroken, 9 mm dik. Door onvoldoende dekking van de wapening van de achterliggende betonconstructies, worden delen van de stroken kapot gedrukt. De balustrade van het bastion is voorzien van dekken van gewassen porfiergranulaat.

Tekening toren, anno 1966
(Tekening: Gemeente Rijswijk)

bouwhistorische opname

p.c. meijers | bnb | bouwhistorie | restauratie

De vierkante toren heeft overhoekse penanten die doorlopen tot in de opengewerkte top van de toren. De penanten zijn bekleed met natuursteen, de vlakke delen van het torenfront bestaat uit dunne gewassen grindpanelen. De vensters in de toren zijn voorzien van gewapend glas met ventilatiesparingen, een bij- zonder detail. De toegang bestaat uit een houten deurkozijn waarin een aluminium deur. De gevelbanden in de toren zijn wit geschilderd.

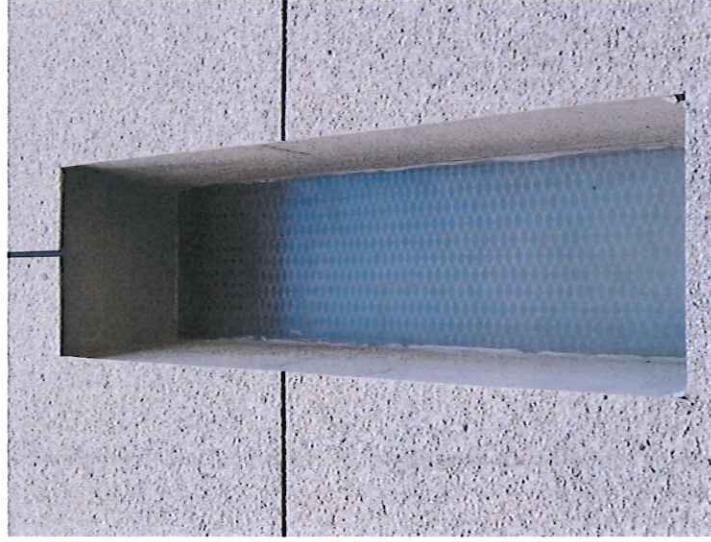
De toren is voorzien van een uurwerk en uitwendige wijzerplaten. In de toren hangt een carillon met 47 klokken. Het carillon kreeg burgemeester Bogaardt ter gelegenheid van zijn 12,5 jaar ambtsjubileum van de gezamenlijke Rijswijkse industrie. Op de toren staat een opengewerkt ijzeren bekroning.

Toren met uurwerk- en carillon

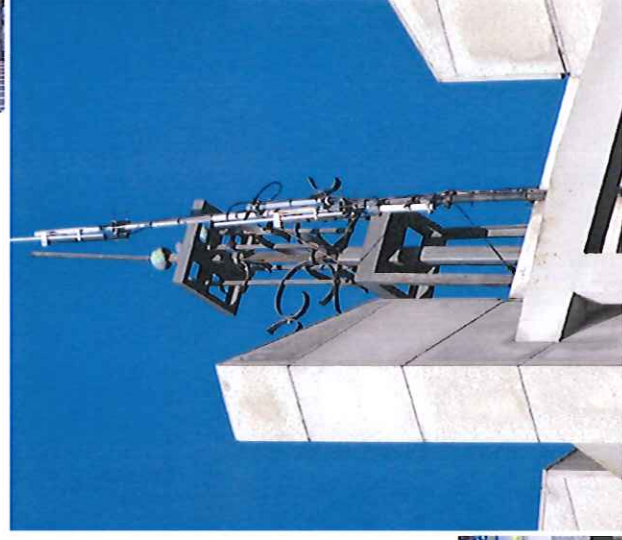
Toren op bastion

Venster toren met gewapend glas

Bastion

Bekroning toren

Toegang bastion

Aluminium toegangsdeur toren

3.4 Beschrijving Interieur

3.4.1 Stuctuur

De structuur van de plattegronden wordt met name bepaald door de carré-vormige opzet van het gebouw rond een binnenplaats en door de brede gangen die de verschillende ruimten met elkaar verbinden. Door de diagonale opstelling van de trappenhuizen in de plattegrond zijn de verkeersruimten in het gebouw structuurbepalend voor het hele pand.

Omdat het gebouw voor een specifieke functie is gebouwd, zijn een aantal vaststaande vertrekken van belang geweest voor de huidige opzet en structuur. De grote publiekshal, de aangrenzende trouwkamers en de raadzaal zijn door hun omvang bepalend voor het gebruik van de noordwest vleugel van het gebouw.

De bestuursvleugel was op de eerste verdieping gepositioneerd. Deze vleugel is door het balkon van de burgemeesterkamer aan de zuidwest gevel en door het afwerkniveau van het interieur geaccentueerd. De afleesbaarheid van deze accenten is structuurbepalend.

Vanwege het laagdrempelige karakter werden een aantal functies nabij de tweede ingang gepositioneerd zoals balies voor bezoekers. Deze onderdelen zijn niet structuurbepalend maar passen wel bij de ontwerpgedachte van de architect.

3.4.2 Constructies

Fundering

Het gehele gebouw staat op betonnen heipalen.

Wand- en draagconstructies

De wand- en draagconstructies bestaan uit een betonskelet met een modulmaat van 1,75 meter. De kantoorruimten zijn over het algemeen vier traveeën diep, de gangen zijn twee traveeën breed.

De wanden van het souterrain zijn van gewapend beton. Tussen de dragende betonkolommen op de verdiepingen zijn wanden geplaatst van niet dragend metselwerk (poriso). De gangwanden zijn dubbel uitgevoerd met tussenruimte voor kanalen en leidingwerk en gemetseld met de stenen 'op zijn kant'. De lifschachten zijn gemetseld. Boven de verlaagde plafonds op de derde bouwlaag is het metselwerk van de lifschachten zichtbaar.

Derde verdieping schoonmetselwerk boven lifschacht

3.4.3 Indeling

De trappenhuizen en gangen zijn als verkeersruimten structuurbepalend en komen op elke bouwlaag voor. Deze onderdelen worden afzonderlijk beschreven. Dit geldt ook voor de lifschachten. Van de verschillende bouwlagen worden vervolgens de ruimten beschreven met een afzonderlijk of afwijkend karakter of bijzondere functie.

Trappenhuizen en gangen

In het gebouw zijn twee trappenhuizen die van souterrain tot en met de derde verdieping lopen. Beide trappenhuizen zijn gelokaliseerd nabij de ingangen. Aan de zuidwest kant van het gebouw is nog een derde trappenhuis aanwezig dat alleen het souterrain en de begane grond met elkaar verbindt. De beide doorgaande trappenhuizen zijn afgescheiden van de gang door middel van grote glaspuien van houten kozijnen, stalen dubbele deuren en bovenlichten.

Trappenhuis noordoost zijde

Alle trappen zijn samengesteld uit geprefabriceerde betonnen steektrappen met tussenbordessen. Op de bordessen en trappen zijn dektraden met anti-slip-profiel en schuinstaande stootborden van travertin aangebracht. Deze lichte crèmekleurige natuursteen sluit aan op de vloerafwerking van de verdiepingsbordessen en gangvloeren. Langs trappen, galmgaten en trapgaten zijn traphekken en balustrades aangebracht. Deze hekken en balustrades zijn samengesteld uit stalen kokerprofielen waarop houten stootranden en leuningen op aluminium profielen. De bovenzijde van de koker zijn voorzien van messing diamantkopjes.

Trappenhuis zuidwest zijde

Trappen en bordessen afgewerkt met travertin

Verdiepingsvloer naar trappenhuis

Trapreden van travertin

Samengestelde trapleuningen en balusters

Boven: Overzicht trappenhuis noordoost-zijde
Onder: Tussenbordes trappenhuis NO-zijde

De brede gangen op elke bouwlaag verbinden de trappenhuizen en alle aangrenzende vertrekken. De rondgaande gangstructuur wordt alleen onderbroken ter plaatse van de grote publiekshal en ontbreekt in een deel van het souterrain.

De gangvloeren zijn in het algemeen afgewerkt met travertijn, dat na het leggen vlak geschuurd en gepolijst is waardoor er vrijwel naadloze en vlakke vloeren zijn ontstaan. De natuursteen tegels zijn in carré-vorm gelegd met een donkere travertijnsoort in het midden. Ook langs de gangmuren zijn de vloeren voorzien van een bies van donkerder travertijn. De wanden en aanwezige kolommen zijn bekleed met een plint van travertijn. De doorgangen naar de verschillende vertrekken zijn rondom bekleed met dezelfde donkere travertijn als plint en bies.

Ter plaatse van de bestuurskamers zijn in de gang kostbaardere natuursteensoorten gebruikt. De vloer is afgewerkt met een vakverdeling in wit marmer met kaders en een bies van paars geaderd marmer. Langs de wanden is een marmeren plint toegepast. Deze vloerafwerking sluit aan op de vloerafwerking van de grote publiekshal en staat daar beschreven. De overgang tussen het bestuursgedeelte en de overige gangstructuur is duidelijk zichtbaar aan de vloerafwerking met marmer of travertijn.

Brede gangen

Marmeren afwerking in ter plaatse van de bestuurskamers

Omlijsting van travertijn

Gang eerste verdieping bestuursgedeelte met links doorgang naar centrale hal en rechts kamer burgemeester

beschrijving

Brede gangstructuren

Onderdeel van de gangen zijn de lifschachten. Het liffront ter plaatse van het kleine trappenhuis is bekleed met tegels van Calacatta marmer, afmetingen 100 x 300 mm. De liftoegang ter plaatse van de grote ingang en grote publiekshal is in de dagzijden afgewerkt met brede stroken bruin marmer. Dit marmer wijkt af van de omliggende kleuroepassingen, mogelijk was de liftbekleding oorspronkelijk anders afgewerkt.

Liftschacht begane grond ter plaatse van hoofdentree

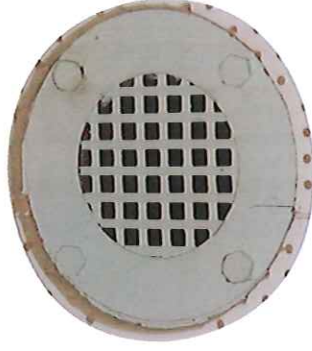

Afwerking liftschacht met Calacatta marmer

Souterrain

Het souterrain is een bouwlaag met aan drie zijden van het gebouw vensteropeningen. Deze bouwlaag heeft naast de drie trappenhuizen meerdere toegangen. Via de hellingbaan aan de zuidoost gevel zijn afzonderlijke bergruimten toegankelijk. Aan de noordwest gevel bevinden zich onder het trouwbordes twee verdiepte ingangen. Deze toegangen behoren bij de voormalige schuilkelder waarvan nog een paar stalen deuren met enkele kijk- en ventilatievoorzieningen resteren. De doorgangen van deze schuilkelder zijn afgewerkt met ijzeren hoeknaalden.

beschrijving

Ventilatierooster voormalige schuilkelder

Stalen toegangdeur voormalige schuilkelder

Toegang voormalige schuilkelder

Afgewerkte doorgang met ijzeren hoeknaalden

Het souterrain is verder ingericht ten behoeve van opslag, archief en installaties. Een grote ruimte aan de noordwest zijde is in gebruik geweest als jongerencentrum, hiervan resteert nog het barneubel. Delen van de brede gangen zijn afgeschermd ten behoeve van installaties en bergruinten. Een deel van de vertrekken is voorzien van tijdsgebonden dubbel hardgebakken vloertegels en lage plint, fabrikaat Winkelmans afm. 150 x 150 mm. De horizontaal aangebrachte wandtegels zijn voorzien van afgeronde kanten en hoeken. De beweegbare bovenlichten kunnen bediend worden door originele espagnoletbediening.

Souterrain met diverse ruimtes
voor opslag, archief en installaties

Begane grond

De begane grondverdieping is toegankelijk via de beide entrees. Via de hoofdentree en vestibule komen bezoekers in de grote publiekshal. Via deze hal zijn de trouwzalen bereikbaar en kan via het ruime trappenhuis de eerste verdieping met de raadzaal en bestuursvleugel worden bereikt.

Entrees

De kleinere ingang aan de zuidoost gevel was tijdens de opname niet toegankelijk. Vermoedelijk is deze entree afgewerkt overeenkomstig de overige algemene ruimten met travertin op de vloer en brede trap.

De hoofdingang bestaat uit twee enkele toegangsdeuren weerszijden van een ruimte tourniquet. Deze tourniquet verving een deel van de oorspronkelijke vestibule met dubbele deuren. De deurkozijnen zijn opgebouwd met zwarte aluminium profielen en goudkleurige glasl ijsten. De wanden en kolommen van de vestibule zijn afgewerkt met 18 mm dikke zwarte natuursteen panelen. Het plafond is vlak gepleisterd met toepassing van een kooflijst. De natuursteen vloerafwerking van de vestibule loopt door onder de huidige portiersloge en sluit aan op de vloer van de publiekshal. Deze vloer is afgewerkt met wit marmeren tegels 870 x 870 mm met een bies van paars geaderd marmer. In de zijwanden van de hal zijn voormalige loketten aanwezig.

Hoofdingang met rechter toegangsdeur richting publiekshal

Linker toegangsdeur richting uitgang met dichtgezet loket

Publiekshal

Hal richting zuidoost zijde

Hal richting trappenhuis en toiletgroep

Portiersloge

Publiekshal

De publiekshal is een representatieve ruimte met een monumentale uitstraling. Door de afmetingen en hoogte van de ruimte en de ruime marmeren trap naar eerste verdieping vormt de hal het centrum van dit stadhuis. De ruimte heeft een hoge vide waarin een trappenhuis met een bordesvloer over de gehele breedte en een omlopende balustrade op de eerste verdieping. Deze eerste verdiepingvloer rust op zware rechthoekige kolommen die met zwart natuursteen zijn bekleed.

De afmetingen van de hal zijn in horizontale zin vergroot door de glaswand naar de binnenplaats. Het vloeroppervlak wordt optisch verder vergroot door de eerste verdiepingvloer in de ruimte te laten steken waardoor de gangstructuur van het gebouw achter de kolommen doorloopt in de hal.

Publiekshal

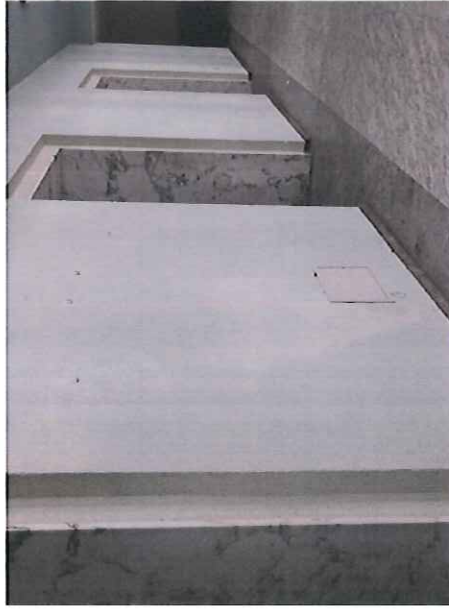
Publiekshal

De vloer van de publiekshal is afgewerkt met wit marmeren tegels, de kolommen met zwart marmer. Langs de muren is een brede bies van paars marmer aanwezig. De ruime toegangen naar de trouwzalen op de begane grond zijn in de neggen afgewerkt met wit marmer en sluiten daarmee aan op de afwerking van de publiekshal. De bies van paars marmer in de vloer loopt ter plaatse van de toegangen door en gaat over in de vloerafwerking van de trouwzalen.

De bordestrap is uitgevoerd met een aantal bloktreden en volledig bekleed met wit marmer. De traphekken zijn uitgevoerd met houten handleuning en gebrand omgezette stalen kokers met koper siersmeedwerk voor de hekwerken en balusterbeëindigingen. De vormgeving van de traphekken is doorgezet in de balustrade langs het bordes en op de eerste verdieping. In de scheidingswand met de gang op de eerste verdieping zijn een aantal honingraatvormige vensters aangebracht. Deze vensters onderbreken de dichte wand maar zijn bieden wederzijds zicht op de hal vanuit de bestuursvleugel.

Publiekshal met marmeren vloeren- en deuromlijstingen

Marmeren vloerafwerking

Bordestrap publiekshal

Wand eerste verdieping met honingraatvensters

Aan de zijde van de binnenplaats is de gevel boven het bordes uitgevoerd in sierbeton met gekleurde glasstroken, die overigens nog beperkt onbeschadigd zijn.

Het plafondconstructie van de hal bestaat uit enkelvoudige houten liggers binnen kaders die rusten op de zware betonnen moerbalken. Deze betonbalken rusten op ronde gepleisterde kolommen die zijn voorzien van modernistische kapiteelblokken. Langs de balken zijn lichtstroken met armaturen aangebracht. De plafondafwerking bestaat uit rubber strips.

Bordestrap met traphek

Sierbeton in buitengevel

Afbeelding pagina 59:
Plafondconstructie publiekshal

Trouwzalen

De begane grondverdieping is voorzien van drie trouwzalen die onderling afgescheiden kunnen worden door houten schuifwanden. Deze schuifwanden zijn uitgevoerd met eenvoudige rechte latten. In de ruimten staat zware rechthoekige kolommen die met zwart marmer zijn bekleed.

De vloeren van de trouwzalen zijn afgewerkt met paars marmer, tegels 870 x 870 mm.

De toegangen naar de trouwzalen bestaan uit drie dubbele deurkozijnen met een wit marmeren neggebekleding. De houten deurkozijnen staan op witte marmeren neuten. De massieve boarddeuren zijn met houtfineer bekleed. Ook de grote schuifdeuren zijn voorzien van overeenkomstig houtfineer.

Toegangsdeuren naar trouwzalen

Overzicht verschillende zalen

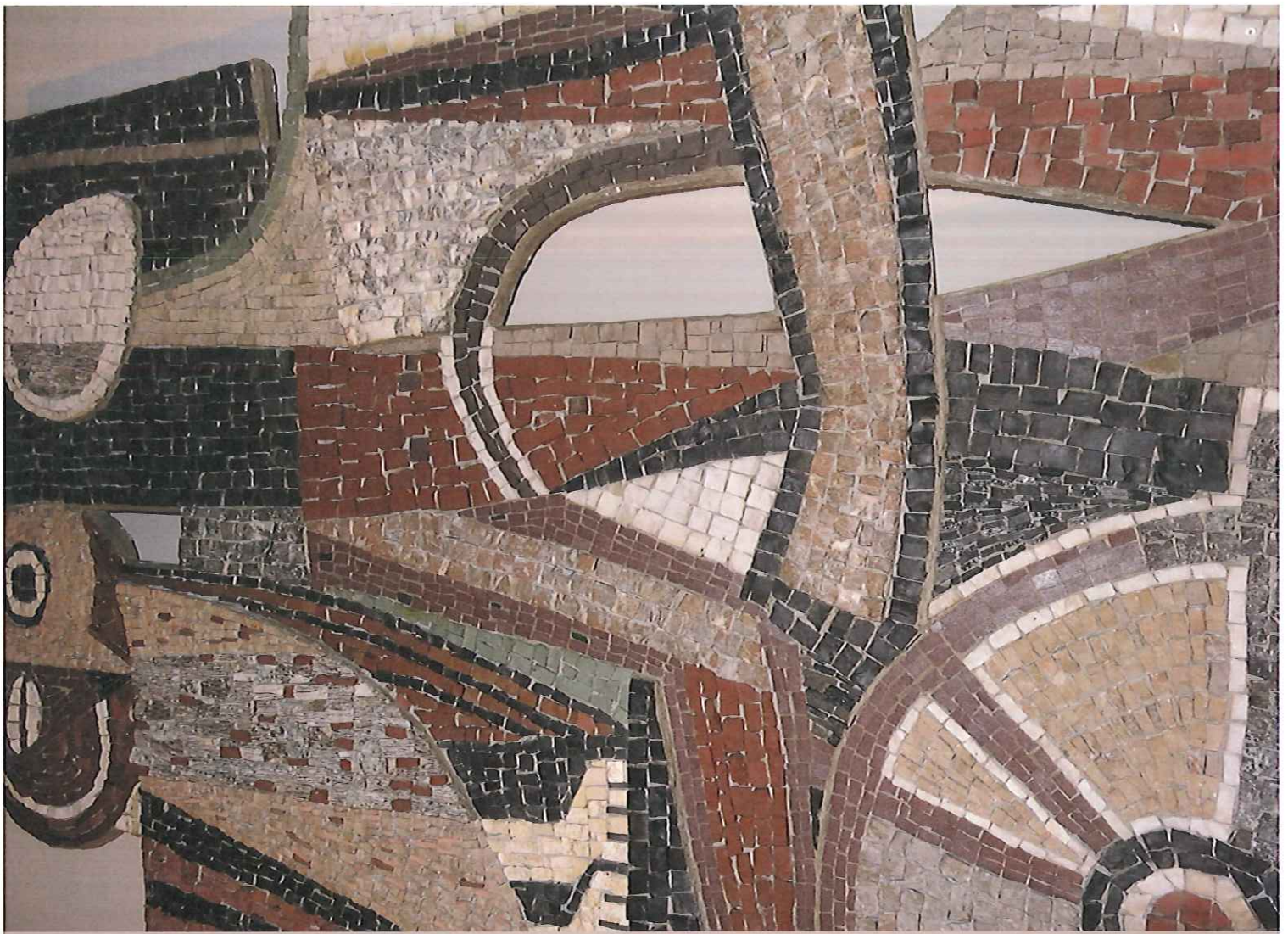
In trouwzaal nummer drie is tegen de wand met de publiekshal een kunstwerk aangebracht. kunstwerk is een mozaïek met natuursteen steentjes van de Rijswijkse kunstenaar H.W.M. Wagemans en stelt symbolisch een wijs bestuur voor door een man met een stuurrad en een uil.
In genoemde ruimte liggen vijf stuks originele glazen kroonluchters. Deze kroonluchters komen vermoedelijk uit de publiekshal.

Toegangsdeuren vanuit de trouwzalen naar het bordes

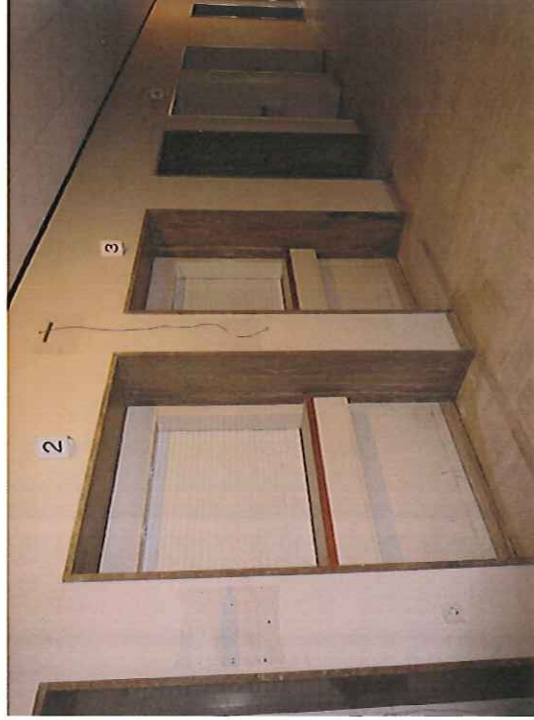
Kunstwerk in derde trouwzaal

Kamers

Op de begane grond bevinden zich enkele werkvertrekken die aan de gangzijde zijn voorzien van balies. De baliefuncties op deze bouwlaag zijn niet toeval-
lig gekozen tussen de beide toegangen van het gebouw, de publieksfuncties dienden laagdrempelig en eenvoudig te bereiken zijn. Zoals alle oorspronkelijke
doorgangen en toegangen zijn de kaders van de balies uitgevoerd met een donkere travertin. Deze materiaaltoepassing straalt duurzaamheid uit maar heeft
ook een sobere uitstraling.

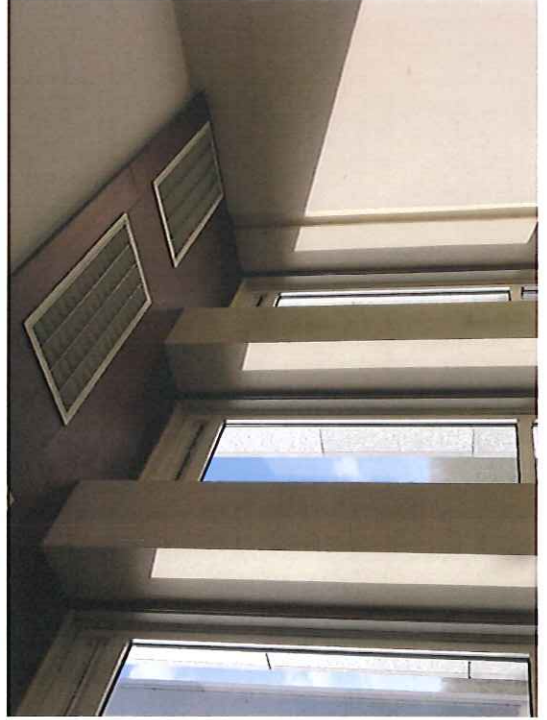
Langs de buitengevels zijn de kamers voorzien van een houten kooflijst. De kooflijst is samengesteld uit dikke houten planken. In deze lijst zijn de verlichtings-
armaturen opgenomen. Achter de kooflijst konden gordijnrails of zonwering worden aangebracht. Gekozen voor een dergelijke voorziening is vermoedelijk om
geen leidingwerk in de betonnen vloerconstructies te hoeven op te nemen.

Loketten voor baliefunctie

Kluisdeur binnen kantofwerking met travertin

Houten kooflijst

Eerste verdieping

De eerste verdieping bestaat uit een bouwlaag met in drie bouwvleugels kamers en in de noordwestvleugel de raadzaal en de publieke tribunes. Op deze bouwlaag bevond zich ook de bestuursvleugel met de burgemeesterkamer en het secretariaat. Boven de hoofdentree bevindt zich de kantine.

Raadzaal

De raadzaal is te bereiken via de bordestrap in de publiekshal en via het reguliere trappenhuis naast de hoofdingang. Voor de raadzaal bevindt zich een ontmoe-tingsruimte die onderdeel uitmaakt van de publiekshal. Via twee dubbele deurkozijnen is de raadzaal toegankelijk.

De raadzaal is twee bouwlagen hoog, de publieke tribunes zijn bereikbaar via de tweede verdieping. De vloer is afgewerkt met tegels van paarsgrijs marmer, afmetingen 870 x 870 mm. In de grote rechthoekige ruimte staan zware kolommen van het betonskelet. Deze rechthoekige kolommen zijn wit gepleisterd. In de gevel zijn grote vensterpartijen aangebracht met dubbele deuren naar het buitenbordes. Deze vensters zijn omlijst met wit marmeren dagstukken. In het midden van de gevel is een gesloten vlak waarvoor een verhoging in de vloer is aangebracht. Op deze verhoging stonden de zetels van de burgemeester en wethouders. Tegen het gesloten middendeel is een wandtapijt aangebracht. Dit appliqué van jute, stof en doek is van de kunstenaar Noor Prins.

De binnenwanden van de raadzaal zijn bekleed met houten panelen. Deze massieve spaanplaatpanelen zijn afgewerkt met houtfineer en uitgevoerd 'à livre ouvert', dat wil zeggen met spiegelende fineertekening. Als akoestische voorziening zijn verticale houten latten en sleuven met firedoek aangebracht. De publieke tribune is met dezelfde fineer en materialen uitgevoerd maar bij een renovatie geschilderd. In het systeemplafond zijn lichtstroken met armaturen opgenomen.

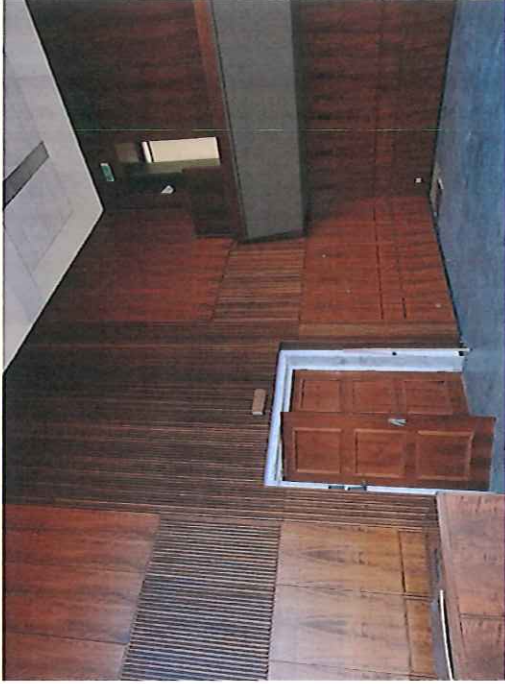
De raadzaal is momenteel onverdeeld, in de raadzaal en elders in het gebouw bevinden zich nog enkele delen van de oorspronkelijke ovaalvormige raadstafel.

Raadzaal, anno 1967
(Afbelding: SAB)

Roodaal

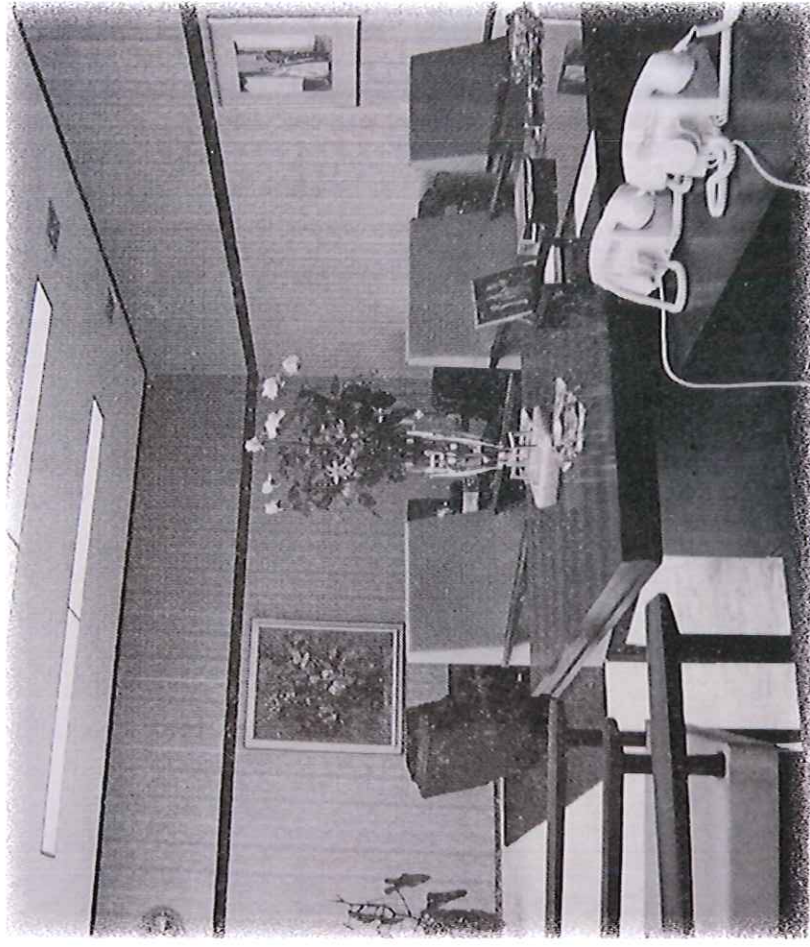

beschrijving

Bestuurskamers

De bestuurskamers bestaat uit de burgemeesterkamer en de aangrenzende vertrekken voor griffie en secretariaat. Deze ruimten grenzen op de hoek van het gebouw aan de raadzaal. De toegang tot de burgemeesterkamer wijkt af van de overige entreekozijnen en is voorzien van een modernistische architraafomlijsting. Deze omlijsting is momenteel geschilderd maar oorspronkelijk in houtfineer uitgevoerd. De doorgangen naar de overige vertrekken in deze vleugel zijn rondom afgewerkt met paars marmer overeenkomstig de bies en plint van de gang.

De burgemeesterkamer is een grote rechthoekige ruimte met aan de zuidwest gevel een breed balkon. De kamer is rondom afgewerkt met een lambriserings. De oorspronkelijke afwerking bestond uit een linnenbespanning. De deurkozijnen, plinten en lijsten zijn momenteel geschilderd maar oorspronkelijk met houtfineer afgewerkt. De vloer van de burgemeesterkamer is uitgevoerd in wit Arabescato marmer. De vensterbank is van paars marmer. De bijbehorende sanitaire ruimte is eveneens afgewerkt met marmer en houtfineer dat momenteel geschilderd is.

Kamer burgemeester, anno 1967
(Afbelding: BAB)

Toegang
burgemeesterkamer

Interieur burgemeesterkamer

Burgemeesterskamer met
achterin een sanitaire ruimte

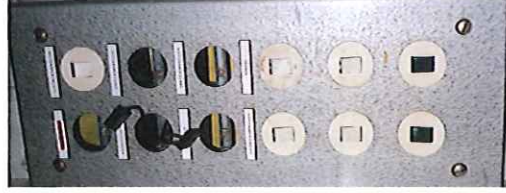
Toegangsdeur met aan
binnenzijde houtfineer

Kantine

De kantine bevindt zich boven de hoofdentree en bestaat net als de raadzaal uit twee bouwlagen met gebruik van een vide. Door de grote vensters in de noord-westgevel valt er over de hele hoogte van het vertrek licht binnen. In de gevel zijn stalen deuren opgenomen die toegang bieden tot het grote balkon boven de entree. Hoewel het bovenste deel van de kantine momenteel is afgeschermd met grote ramen is de eenvoudige balustrade rond de vide nog zichtbaar. Naast de kantine is een kleine keuken aanwezig.

Kantine met vide

Electrapaneel keuken

Kantine met toegang naar balkon boven hoofdentree

Tweede verdieping

Tweede verdieping

De tweede verdieping is een bouwlaag met voornamelijk werkruimten en de vides van de raadzaal en kantine. Op het vloerniveau van deze bouwlaag bevindt zich het platte dak van de publiekshal.

Wethouderskamer

Op de zuidhoek van niet alleen deze verdieping, maar ook van de eerste en derde bouwlaag, bevinden zich wethouderskamers. Deze grote vertrekken konden door de wethouders afzonderlijk worden ingericht. De kamer op de tweede verdieping is afgewerkt met blokparket en een hoge lambrisering. De vensterbanken van deze kamer zijn van hout in plaats van het gebruikelijke travertijn. De kamers op de eerste en derde bouwlaag zijn respectievelijk voorzien van vloerbedekking en geheel afgewerkt met travertijn.

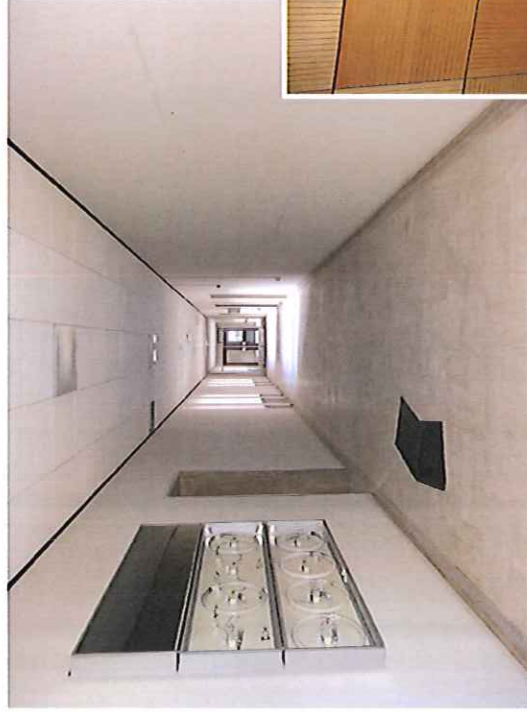
Wethouderskamer

Kamer met hoge houten lambrisering en blokparket

Gangen en werkkamers

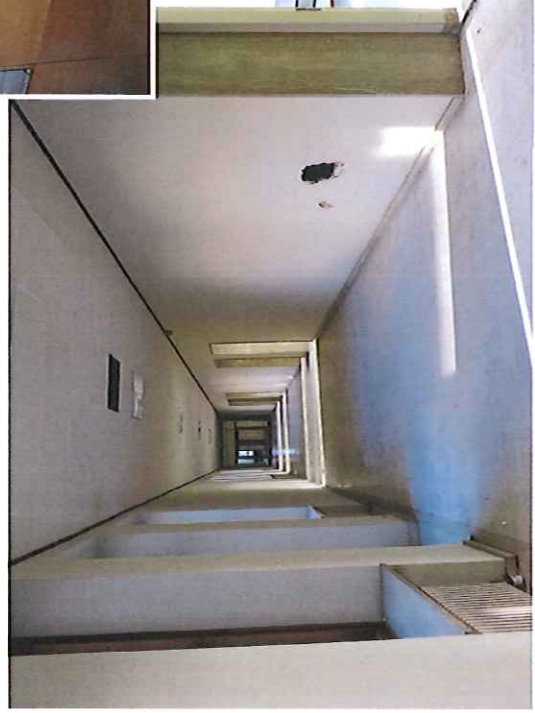
De tweede verdieping is flexibel ingericht met grote en kleinere vertrekken die door lichte scheidingswanden zijn bepaald. Langs de gangen staan oorspronkelijke glazen scheidingswanden voor transparantie maar ook voor lichttoetreding van twee zijden. Sommige ruimten zijn voorzien van de oorspronkelijke geperste plafondpanelen.

Gangstructuur tweede verdieping

Glazen scheidingswanden

Gangstructuur tweede verdieping

Via tweede verdieping is er toegang tot het platte dak van de publiekshal

Derde verdieping

Gangen en werkkamers

De verschillende kamers zijn in het algemeen, overeenkomstig de overige vertrekken in het gebouw, voorzien van vensterbanken van travertin. De kamers op de bouwlaag zijn flexibel ingedeeld. De gangwanden zijn uitgevoerd met originele cannaalee-beglazing die een diffuus licht in de gang geeft.

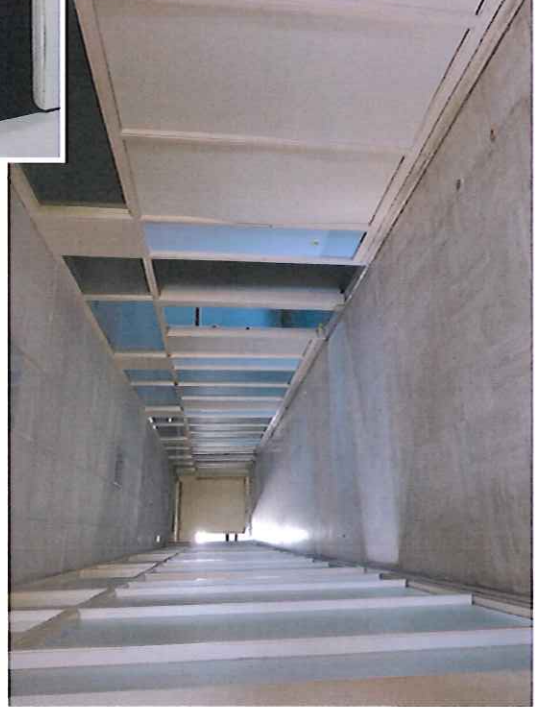

Flexibele kamerindeling derde verdieping

Originele scheidingswand met cannaalee-beglazing

*Detail
vensterbank
travertin op beton*

Gangstructuur derde verdieping

Wethouderskamer derde verdieping

Sanitaire ruimten

Op alle verdiepingen zijn sanitaire voorzieningen waarvan delen in oorspronkelijke staat verkeren. De wanden van deze ruimten zijn tot een hoogte van 2 meter afgewerkt met horizontale blauwgrijze tegels, afm. 100 x 200. De tegels zijn afgewerkt met afgeronde geglazuurde hoeken behorend bij de tijdgeest. Langs de vloeren staat een zwarte plint overeenkomstig een bieslijst van vloertegels afm. 100 x 100 mm.

Sanitaire ruimte derde verdieping

4.0 Monumentenwaardering en Advies

De monumentenwaardering van het voormalige raadhuis is beoordeeld op authenticiteit en zeldzaamheid met betrekking tot ‘cultuurhistorie’, ‘architectuur- en bouwhistorie’ en ‘ensemble en stedenbouw’. De waardering van monumenten wordt uitgedrukt in monumentenwaarde.

De monumentenwaarde is onderverdeeld in drie categorieën: hoog, positief en indifferent.

- Hoge monumentenwaarde geldt voor onderdelen die bepalend zijn voor het monumentale karakter en indien mogelijk ongewijzigd dienen te blijven.
- Positieve monumentenwaarde geldt voor onderdelen die bescherming verdienen omdat ze het object zijn monumentaliteit verlenen maar op zichzelf niet uniek of heel bijzonder zijn.
- Indifferente monumentenwaarde geldt voor alle overige onderdelen waar geen waarde aan wordt toegekend.

De monumentenwaardering staat weergegeven in bijgaande waarderingsplattegronden en onderstaande toelichting.

Cultuurhistorisch

Het voormalige stadhuis is een representant van speciaal voor het doel gebouwde gemeentehuizen in Nederland. Het pand vormt een combinatie van een traditioneel monumentaal raadhuis en een modern stadskantoor en wordt uit cultuurhistorisch oogpunt hoog gewaardeerd.

De bouw van het raadhuis was een hoogtepunt in de naoorlogse ontwikkeling van Rijswijk. Door het gebruik als raadhuis maakt het pand onlosmakelijk deel uit van de stadshistorie van Rijswijk. Het pand heeft daarom cultuurhistorisch gezien hoge monumentenwaarde.

Stedenbouwkundig

Stedenbouwkundig heeft het pand hoge ensemblewaarde. De locatie op de overgang van stedelijke bebouwing naar de groenzone van Ter Werve en het Rijswijkse bos was niet alleen tijdens de aanleg bepalend voor dit deel van Rijswijk maar is nog steeds dominant aanwezig. De ranke toren markeert de bijzondere status van het gebouw. De grote rechthoekige vijver maakt een belangrijk deel van uit van de stedenbouwkundige beleving doordat het ruim zicht op de groenzone biedt en de uitstraling van het raadhuis benadrukt.

De samenhang tussen gebouw, vijverpartij en toren wordt vanwege de stedenbouwkundige opzet hoog gewaardeerd.

Architectuurhistorisch

De architectuur van het voormalig raadhuis is door het gebruik van natuursteen gevelbekleding vooral monumentaal te noemen. Ondanks de eenvoudige vorm, het platte dak en het grote formaat van het gebouw hebben de gevels een levendige uitstraling door het gebruik van een kleine traveemaat. Door de verticale traveemaat te benadrukken en op elke gevel een doorbreking van dit stramien aan te brengen is een eentonig

karakter voorkomen. Het aanbrengen van de huidige kunststof kozijnen is ten koste gegaan van de expressie en daarmee levendigheid die de gevels oorspronkelijk hadden. Het gebouw heeft een representatief karakter dat versterkt wordt door de losstaande toren en de grote vijver. Het monumentale en representatieve karakter wordt hoog gewaardeerd.

Het gebouw heeft de carré-vorm die kenmerkend is voor het eind van de jaren vijftig en begin jaren zestig van de vorige eeuw. Onderdeel van deze vorm is meestal een open binnenplaats en een grote publiekshal. Door de omvang van de algemeen toegankelijke grote publiekshal wordt duidelijk gemaakt dat die niet een ‘gewoon’ gebouw betreft. De ruimten rond de publiekshal maken onderdeel van de beleving van het raadhuis. Dit geldt ook voor de binnenplaats, door de grote vensters in de gevel is een relatie gelegd tussen de binnenplaats en de grote publiekshal. Door deze relatie en door bezoekers zicht te bieden op personeel en visa versa, vormen deze bezoekers en personeel een deel van de beleving van het gebouw. Deze beleving maakt deel van de ontwerpgedachte en architectuur en wordt hoog gewaardeerd.

De aanwezigheid van twee toegangen waarbij onderscheid tussen de representatieve hoofdingang en bescheiden ‘dienst’ ingang is kenmerkend voor de raadhuisbouw uit de jaren vijftig en zestig. De tweede toegang diende laagdrempelig te werken voor bezoekers en de afstand tussen overheid en burgers te verkleinen. De aanwezigheid van twee entree mogelijkheden met een onderling verschillende uitstraling wordt hoog gewaardeerd.

In het interieur is eenheid en samenhang gebracht tussen representatieve en administratieve ruimten. Het consequent gebruik van natuursteen als vloerafwerking in gangen en trappenhuis verbindt de verschillende functies in het gebouw. Door toepas-

sing van verschillende natuursteensoorten is subtiel onderscheid gemaakt tussen de openbare ruimten en kantoorruimten. Deze samenhang is een uitgangspunt voor de plattegrond van het gebouw en de materiaaltoepassing in het interieur en wordt hoog gewaardeerd.

Bouwhistorische waardering

Bouwmassa

De carré-vorm van het gebouw is bepalend voor de structuur en opbouw van het pand. De gevelhoogte en gevelbreedte zijn in verhouding met de schaal van het gebouw. De afleesbaarheid van de vorm en de verhoudingen worden hoog gewaardeerd.

Exterieur

Van de gevels zijn de verticale traveeën, de borstweringen, de toepassing van verschillende soorten natuursteen als gevelbekleding en de verticale venstervormen bepalend voor de architectuur en uitstraling van het gebouw. Deze onderdelen worden hoog gewaardeerd. De huidige kunststof raamkozijnen verstoren de expressiviteit van de gevels en worden indifferent gewaardeerd.

De accenten in de gevels voor de hoofdentree en de trouw- en raadzaal met balkons, de zij-ingang en het balkon bij de burgemeesterkamer, maken het gebruik van het pand afleesbaar en zijn van belang voor de architectuur. Deze accenten worden hoog gewaardeerd.

De verschillende tijdsgebonden materiaaltoepassingen voor onder meer hekwerken, kunstvormen en de oorspronkelijke stalen kozijnen maken deel uit van het 'gesamtkunstwerk'. De toepassing van deze tijdsgebonden materialen wordt hoog gewaardeerd.

Interieur

Structuur

De structuur van het voormalige raadshuis wordt met name bepaald door:

- de carré-vorm van het gebouw met de binnenplaats;
- de brede gang op elke verdieping;
- de locaties van de hoofdentree, grote publiekshal, trouw- en raadzaal.

Genoemde structuurbepalende elementen worden hoog gewaardeerd.

Constructies

Historisch gezien hebben buitengevels en draagconstructies hoge monumentenwaarde. Deze elementen zijn bepalend voor de structuur van een pand. Bij het voormalige raadshuis is het betonskelet van het gebouw bepalend. Het skelet bepaalt de traveemaat van de gevels, de verdiepingshoogten en de posities van kolommen en wanden. Het betonskelet wordt daarom hoog gewaardeerd.

ruimte. De trap- en balustradehekken zijn samengesteld uit eigentijdse materialen maar hebben geen tijdsgelijken vormgeving. Als oorspronkelijke bouwonderdelen worden deze elementen bouwhistorisch hoog gewaardeerd, wat betreft vormgeving slechts positief.

De oorspronkelijke plafondafwerking bestaat grotendeels uit akoestische platen. Een deel hiervan is nog aanwezig boven de bestaande verlaagde plafonds. Deze platen hebben indifferente waarde. De houten kozijnen boven de raamvensters zijn oorspronkelijk. Deze elementen worden positief gewaardeerd.

Kunst

In het gebouw zijn verschillende kunstvormen toegepast. Als sieralement of verwerkt in hekken, balustraden of lantaarns bij de hoofdentree. Deze verschillende tijdsgelijken kunst en kunstvormen worden hoog gewaardeerd als onderdeel van het 'gesamtkunstwerk'.

5.0 Advies

Deze rapportage geeft informatie over de historie en de monumentale waarden van het voormalig stadhuis van Rijswijk. Bij het plannen en beoordelen van wijzigingsvoorstellen wordt geadviseerd deze informatie te gebruiken om tot een verantwoord bouwplan te komen.

De monumentale uitstraling en de structuur van het pand zijn belangrijke waarden van het pand die leidend moeten zijn bij het ontwerp. Dit geldt ook voor de oorspronkelijke afwerkingen en kunstvormen die bijdragen aan genoemde waarden. Wijzigingen aan gevels en indelingen dienen ondergeschikt te blijven aan de structuur of door hun hoge kwalitatieve vormgeving een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van het pand en de afleesbaarheid van de gebruiksgeschiedenis.

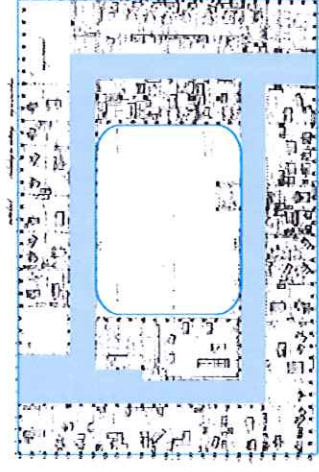
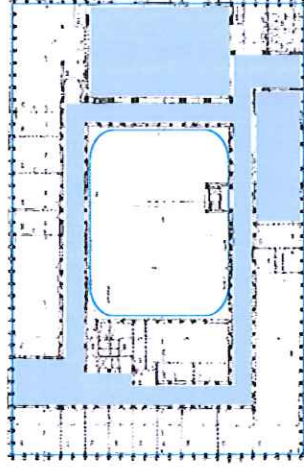
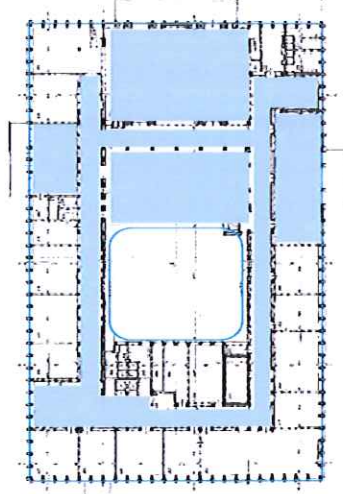
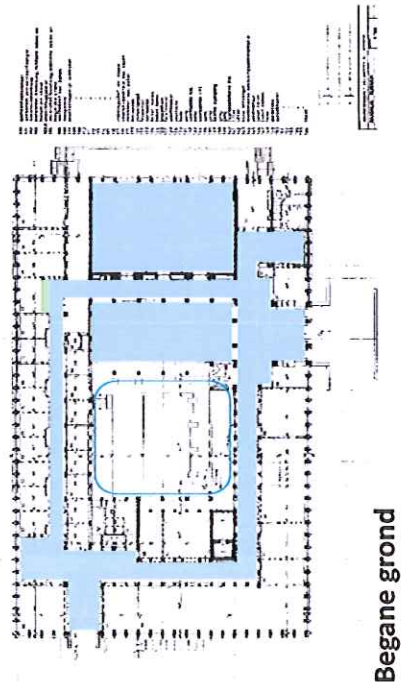
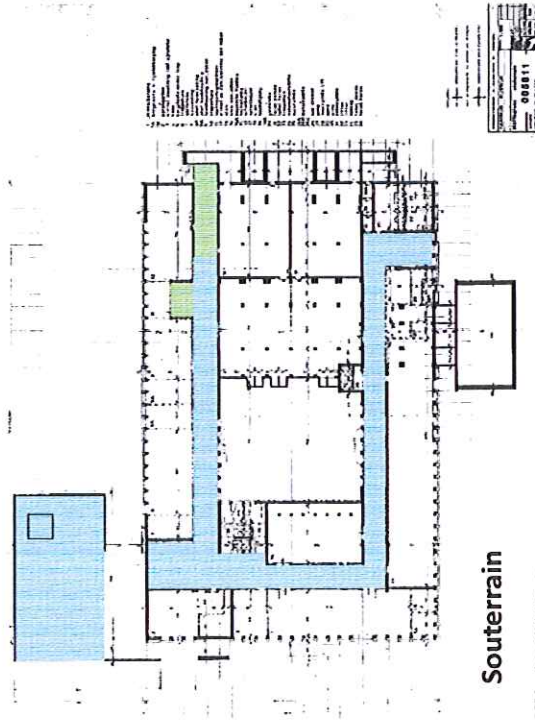
De natuursteen gevelbekledingen zijn beeldbepalend. De materialen die zijn gebruikt bij de grote gevelrenovatie zijn van minder kwaliteit en uitstraling dan het oorspronkelijke materiaal. Van belang is de kwaliteit en uitstraling van de originele materialen te behouden. Ook is van belang de expressiviteit van de gevels terug te brengen of te versterken. Op historische zwart-wit afbeeldingen van het gebouw is zichtbaar dat de raam- en deurkozijnen in afwijkende tinten van het omliggende werk waren geschilderd. Geadviseerd wordt kleurhistorisch onderzoek te verrichten om kennis over het oorspronkelijk kleurgebruik te verkrijgen.

Door vervuiling en verrommeling komen gevelaccenten niet meer tot hun recht. Geadviseerd wordt de gevels te reinigen en zichtbaar te maken waardoor de bijzondere details, kunstvormen en het tijdsgelijken materiaalgebruik weer tot uiting komen. Het gebruik van natuursteen voor vloer- en wandafwerkingen en als omlijsting voor doorgangen is essentieel voor het tijdsgelijken karakter van het stadhuis. Geadviseerd wordt dit materiaalgebruik waar mogelijk te behouden.

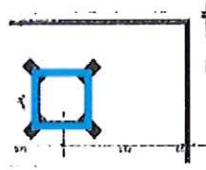
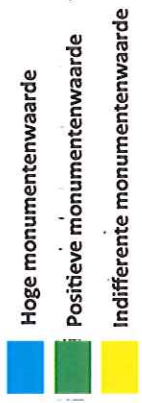
Ondanks de mogelijkheden om licht van twee kanten te ontvangen, de grote vensteropeningen en de ruime verkeersruimten komt de ruime opzet en transparantie van het gebouw niet overal tot zijn recht. Geadviseerd wordt voldoende zicht en 'doorkijk' naar de gangstructuur te behouden.

5.0 Monumentenwaarderingstekeningen - Structuur

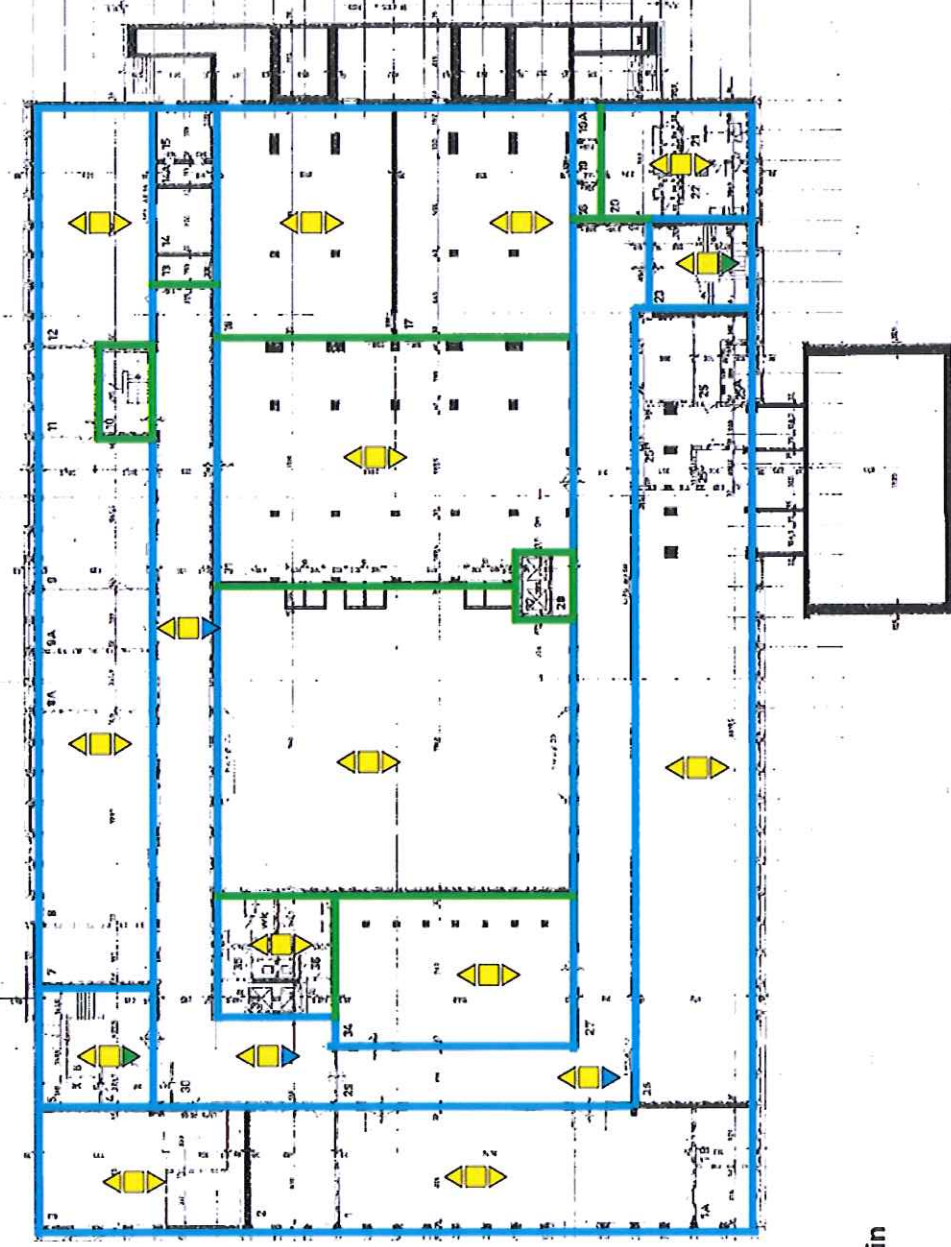
monumentenwaardering

Monumentenwaarderingstekeningen - Indeling

Toren

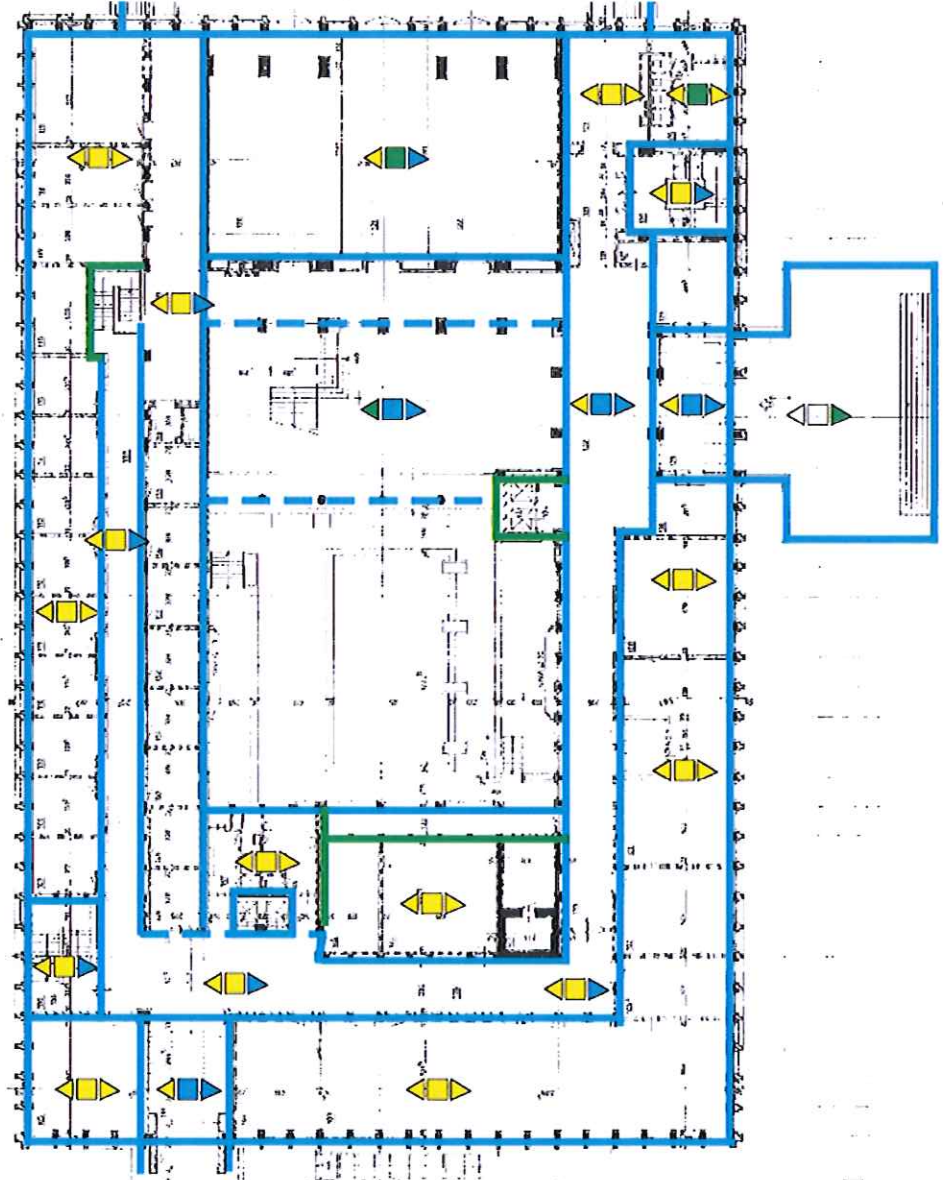

Souterrain

Schematisch weergegeven monumentenwaarderingen op basis van uitvoeringstekeningen anno 1966 (bouwarchief gemeente Rijswijk)

monumentenwaardering

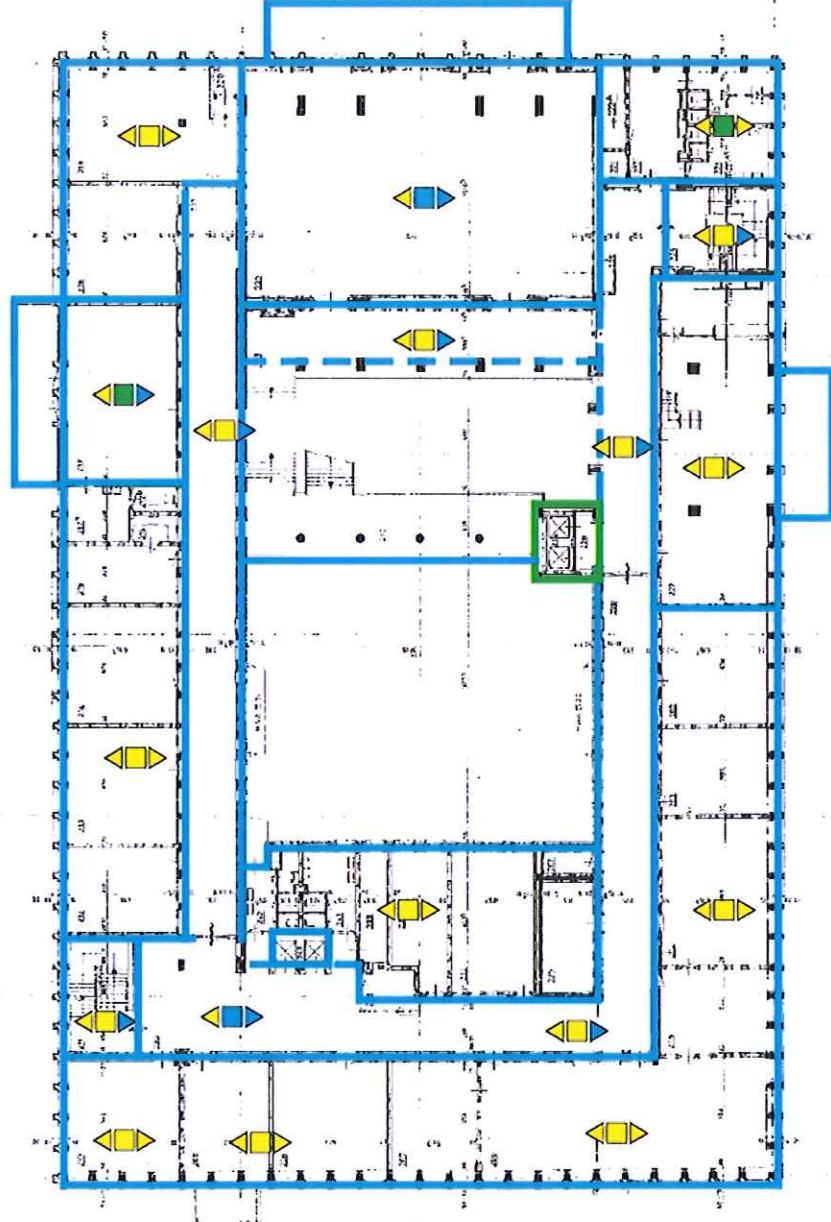
- Hoge monumentenwaarde
- Positieve monumentenwaarde
- Indifferente monumentenwaarde
- Plafondafwerking
- Wandafwerking
- Vloerafwerking

Begane grond

Schematisch weergegeven monumentenwaarderingen op basis van uitvoeringstekeningen anno 1966 (bouwarchief gemeente Rijswijk)

- Hoge monumentenwaarde
■ Positieve monumentenwaarde
■ Indifferente monumentenwaarde
- ▤ Plafondafwerking
▤ Wandafwerking
▤ Vloerafwerking

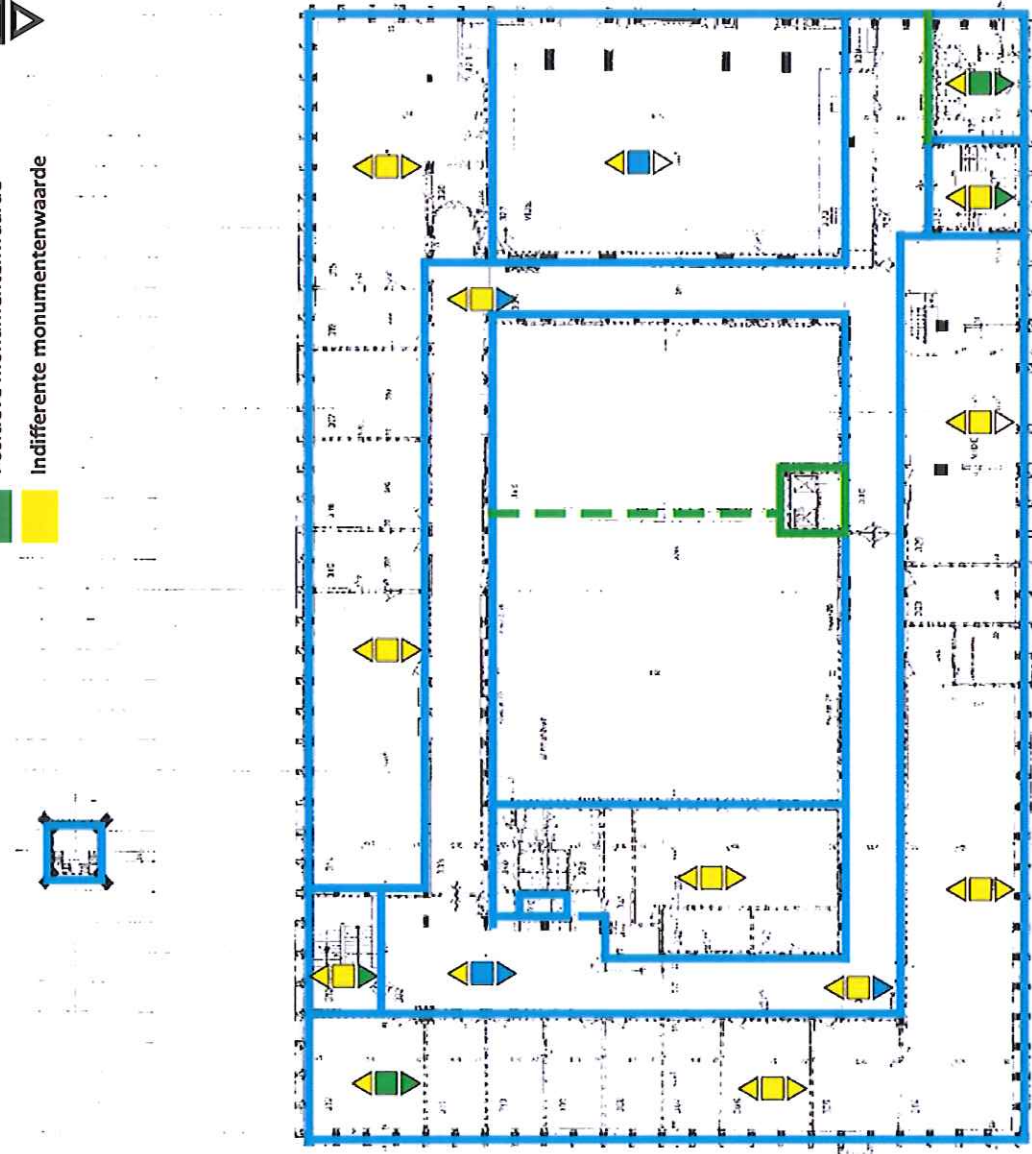

Eerste verdieping

Schematisch weergegeven monumentenwaarderingen op basis van uitvoeringstekeningen anno 1966 (bouwarchief gemeente Rijswijk)

monumentenwaardering

- Hoge monumentenwaarde
- Positieve monumentenwaarde
- Indifferente monumentenwaarde
- Plafondafwerking
- Wandafwerking
- Vloerafwerking

Tweede verdieping

Schematisch weergegeven monumentenwaarderingen op basis van uitvoeringstekeningen anno 1966 (bouwarchief gemeente Rijswijk)

monumentenwaardering

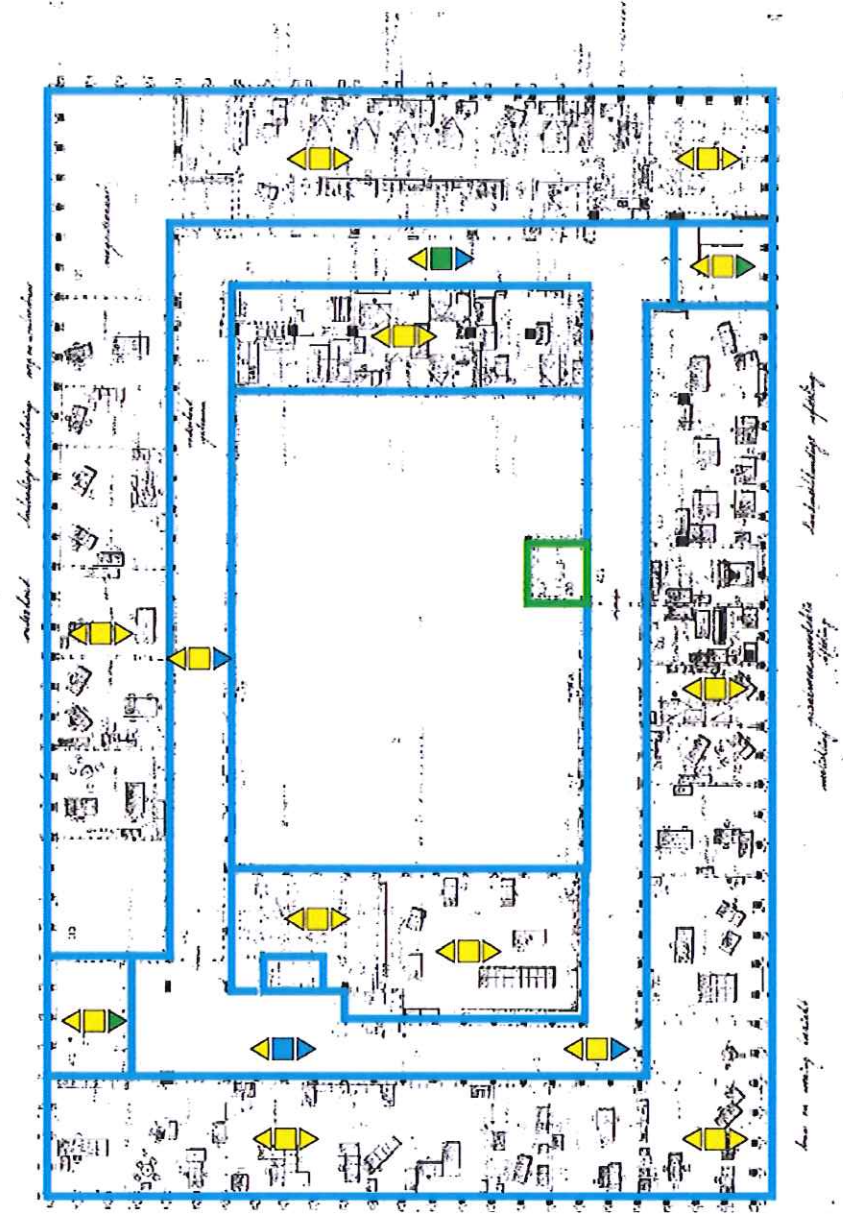
- Hoge monumentenwaarde

Positieve monumentenwaarde

Indifferente monumentenwaarde
- Plafondafwerking

Wandafwerking

Vloerafwerking

Derde verdieping

6.0 Korte Begrippenlijst

Arcade:	een reeks bogen of openingen tussen verticale zuilen of pilaren.
Architraaf:	onderste, dragende deel van een klassiek hoofdgewel, meestal direct rustend op kapitelen.
Baluster:	spijl in een leuning, hek of balustrade, meestal vaasvormig.
Basement:	basis of voetstuk van een zuil, kolom of pilaster, ook sokkel of plint bij gevels.
Bastion:	bolwerk of vooruitgeschoven verdedigingswerk.
Borstwering:	opgaand muurwerk ten opzichte van een zoldervloer.
Cannalure:	verticale groef in de schacht van een zuil of pilaster.
Console:	kraagsteen, dienend om een uitstekend deel van een gebouw te dragen.
Dagkant:	kant van een gevelopening.
Diamantkop:	vlakke piramidevormige bewerkte steen of paneel.
Dorpel:	horizontaal deel van een houten of stenen deur- of vensterkozijn.
Fries:	bandvormig gedeelte tussen architraaf en kroonlijst.
Kapiteel:	decoratieve verbreding boven op zuil of pilaster ter vergroting van het draagvlak.
Kinderbalk:	elk van een dünnere en kortere evenwijdige balken, ingelaten in, verkeert over of opgelegd op de zwaardere moerbalken van een balklaag, waarover de houten vloer is aangebracht.
Kraagsteen:	in een muur gemetselde, uitstekende, geornamenteerde console.
Lambrisering:	betimmering of -bekleding tegen het onderste van de wand, meestal bestaande uit panelen of tegelwerk.
Negge:	dagkant, soms met profilering, van een deur- of vensteropening.
Neut:	stenen of houten onderstuk waarop een deurstijl- of lijst rust.
Penant:	muurdam, soms uitspringend.
Risaleren:	uitspringen, een risallet is een vooruitspringend onderdeel van een gevel.
Steek:	recht gedeelte van een trap.
Tourniquet:	draaihek- of deur die horizontaal draait rond verticale as.
Travee:	afstand tussen twee opvolgende steunpunten/gevelassen.
Waterlijst:	lijst met een afzaat of hellend bovenvlak waarlangs het hemelwater afvloeit.

7.0 Colofon en Noten

Maart 2015, W2015001

Opdrachtgever

Gemeente Rijswijk
Afdeling Stad en Samenleving
Postbus 5305
2280 HH Rijswijk

Rijswijk

Noten

- 1: W. Van der Ende, In amper 25 jaar, Hist. Vereniging Rijswijk, 2009.
- 2: idem.
- 3: Bronnen: M. de Korte, Categorieel onderzoek raadhuisen wederopbouw 1940-1965, Rijksdienst voor de monumentenzorg, Zeist 2004; VNG, Leidraad inzake raadhuisbouw, Blauwe reeks nr. 32, 's-Gravenhage 1961; H. Fuchs e.a., Stadhuizen in Nederland 1965-1988, Gemeentemuseum Maassluis, 1988.
- 4: Bouw 1953, pagina 859.
- 5: HNI/Nai, Pvan Buijtenen, Delft 1994.
- 6: Nai/Bonas, collectie informatie systeem, Hoogstraten.
- 7: H. Fuchs e.a., Stadhuizen in Nederland 1965-1988, Gemeentemuseum Maassluis, 1988.
- 8: De B.A.B. Bouwt, juni 1967, nr. 44, BAB Den Haag: Het raadhuis in Rijswijk, harmonische creatie in beton en natuursteen.
- 9: idem.
- 10: idem.
- 11: idem.
- 12: Archiefverwijzing NAI/BERX 389; archief J.C. van Buijtenen.
- 13: Bouwdossier gemeente Rijswijk, Generaal Spoorlaan 2, 2015.
- 14: idem.
- 15: Renovatie & Onderhoud, jaargang 19, nr. 1, januari 1994.

Verantwoording afbeeldingen

Afbeeldingen met de afkorting BAB zijn afkomstig uit: De B.A.B. Bouwt, juni 1967, nr. 44, Den Haag.
Afbeeldingen met de afkorting NA zijn afkomstig van: Nationaal Archief, Den Haag.
Afbeeldingen met de afkorting HNI zijn afkomstig van: Het Nieuwe Instituut (voorheen NAI), Rotterdam
Afbeeldingen voor zover niet vermeld zijn afkomstig van | p.c. meijers | bnb | bouwhistorie | restauratie.

Copyright

P.C. Meijers | Bouwhistorie | Restauratie behoudt zich alle rechten voor met betrekking tot onderzoeksresultaten en geestesproducten van verrichte onderzoeken, voor zover op die producten in juridische zin rechten kunnen bestaan.
Publicatie van onderzoeksresultaten valt onder het auteursrecht en is niet toegestaan, zonder uitdrukkelijke voorafgaande schriftelijke toestemming van P.C. Meijers | Bouwhistorie | Restauratie én na overeenkomen van publicatierecht. In alle gevallen is bij publicatie verplicht naam en gegevens van P.C. Meijers | Bouwhistorie | Restauratie te vermelden.

P.C. Meijers | Bouwhistorie | Restauratie

P.C. Meijers - BNB

Dorpsweg 137
1675 GJ TWISK
telefoon: 0227-821833
mobiel: 06-44926306
internet: www.pcmeijers.nl
e-mail: info@pcmeijers.nl
kamer van koophandel nummer: 27326694

